

E2
K
T

15. APRILLIL 1926.

NR. 7.

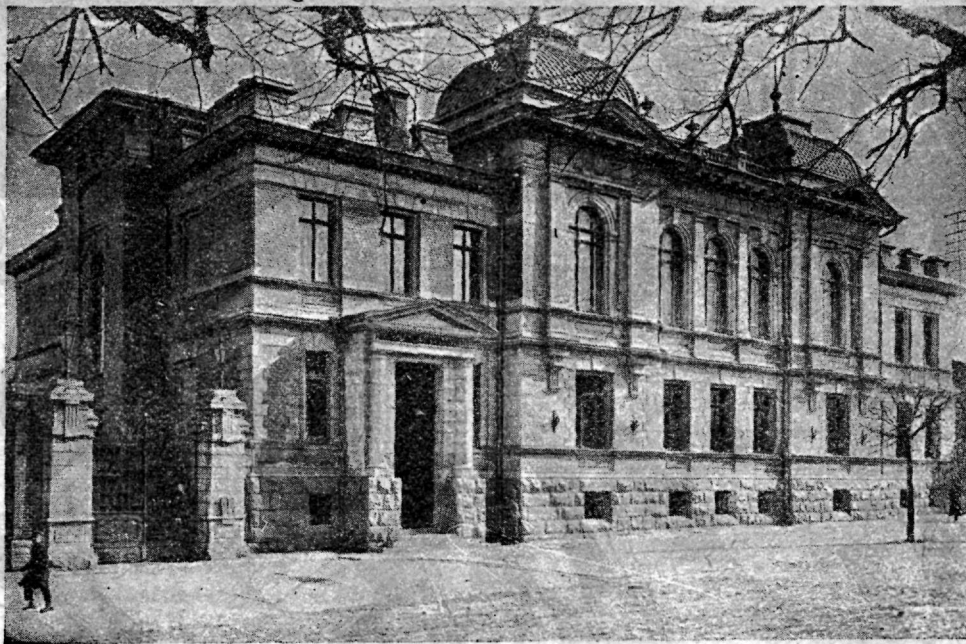
HIND 30 MARKA.

KAITSE KODU!

Esimesed malevkondade pealikute täienduskursused 15. III. — 26. III. 1926.

Välisõppustel. × Kursuste juhataja, kaitseliidu staabi I (õppe- ja spordi-) osak. pealik, kapt. Freiberg.

TALLINN. **EESTI PANK** TALLINN.
 OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
 TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

Kaitseliidu postkaardid.

Enne lihavõttepühi ilmus mitmes lehes teade, et kaitseliidu lippe kujutavad värvitrukis postkaardid veel enne pühi müügile ilmuvad, ja soovitati neid tarvitada pühadeõnnesoovide saatmiseks, kuid kõigi kaarte osta soovijate järelepärimised kauplustes olid asjatud, sest kaarte müügile ei ilmunud.

Põhjused selleks olid aga päris lihtsad: äri, kes kaarte veel enne pühi valmis pidi trükkima, ei suutnud seda teha, sest et ta parajasti siis, kui kaartide klischeed trükivalmis olid seatud, osutus ilma masinameistrita, — üks kutsuti sõjaväkke, teine jäi raskesti haigeks ja kolmandat ei peetud veel küllalt vilunuks, et ta kätte oleks võinud usaldada keerulist värvitrukiteed.

See oli paha äpardus, kuid midagi polnud parata. Kaitseliitlased ja nende mõtteosalised olid sunnitud ka möödunud pühade ajal õnnesoovide

läkitamiseks tarvitama väljamaa kaupa, kuigi see oli neile vastumeelt ja nad meelsamini oleksid kirjutanud kaitseliidu postkaardile.

Ent käesoleva asjaoluga tuleb leppida. Lootust on, et kauaoodatud kaardid valmis saavad lähemal ajal, igatahes enne suviseid pühi ja kaitseliidu aastapäeva.

Ja siis jätame kõik väljamaa kauba tähele panemata ja tarvitame ainult ilusaid kaitseliidu lippe kujutavaid postkaarte oma lühemate sõnumite ja õnnesoovide saatmiseks, ostame neid endile ka tervete seeriatega kaupa, raamime nad kaunisti sisse ja asetame nad oma ruumide ilustamiseks seinale selle täheks, et alati tahame valmis olla neid, meie kodumaa vabaduse sümbolile, kaitsma ja võidule viima.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANNIDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

II AASTAKÄIK

Nr. 7

15. APRILLIL 1926

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/1 lehek. 4000 mrk.,
1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja
1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p.l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Kõrgemal lahkhelidest.

Igaüks on vssisti lugenud või kuulnud vagajutukest, et Vene 1917. a. veebruarirevolutsiooni — selle suurima riigi- ja ühiskonna tulikahju — põhjuseks olevat olnud ainult ... üks purustatud aknaruut. Keegi toiduainete-sabas seisev soldatnaine, tüdinenud asjatust ootamisest ja vihastatud sellest, et normileiva jagajad olevat teatanud leiva lõppemisest — haaranud tänavalt jääkamaka ja heitnud ametiasutuse aknasse. Ametnikud tahtnud eidekest kinni nabida — selle kaaslannad aga astunud ta eest välja. Ja kui ametnikud tooreks läinud, siis annud naised neile korvide ja kottidega selga. Segadus, inimesed kogunenud, politsei, paar veriseks löödud nina, kolm-neli uut jääkamakat — mõned aknasse, teised gorodovoide pähe, — uued möödaminejad, hüüded: „bei faraonov“ ja — revolutsioon algas ...

See lugu ei tarvitse olla tõde — sellena ei võta minagi teda. Aga ometi on tõde — seda kinnitavad ajaloolased Leverrieux, Thiers (prantslased), dr. Stubmann, Paul Delbrück (sakslased) ja teised — et iga revolutsioon on puhkenud näiliselt õige väiksetel ja väiklastel põhjustel. Õiged põhjused, suur alavool ilmub ja leitakse alles hiljem. Ja see suur alavool on siiski iga revolutsiooni tekitaja.

Ma kõnelesin revolutsioonidest — rahvakihtide looduslikust tormamisest, mässust, masside kirgede tulikahjust. Seda

seepärast, et sarnaste looduslike puhangute juures ilmuvad rahva ja inimkogude soovid ning kalduvused nende kõige varjamataval — tahaksin öelda — alasti kujul, mil siis neist kõrgemalseisval neid kergem eritella. Aga ka harilikkude rahulikkude ja seaduslikkudesse vormidesse ringitatud poliitiliste võitluste ja võistluste juures võib märgata, et sisepoliitikal on kaks kuju, vormi, millistest on tingitud ka sisepoliitilised küsimused. Nimetaksin neid üht ak uutseks ja teist latentseks.

Esimene on sisepoliitiliste küsimuste ümber võideldavate üksikvõitluste summa, näit. võitlus valimisõiguse, mõne valitsuskoalitsiooni, üksikute parteide vahel pärast ja tuhat asja, mis sisepoliitiliste põhimõtete lahkumineku läbi tekitatud ja nende järgi otustatakse. Latentne sisepoliitika on aga suur, täiesti ajalooline areng, mis igapäevastest vaatekohtadest peaaegu nägematuna, sügaval, akuutseist küsimusist virvendama pandud pealiskihthe all paratamatult roolab ja edeneb. Ja näib, et need parteid, ringkonnad ja üksikisikud, kes suuri, rahvuse enda hinges võrsunud üldpüüdeid — ma ütlen, pigem alapüüdeid — seovad oma igapäevsete ja tihti õige väiklaste akuutsete küsimuste ning vaadetega, veel rohkem — neid oma teeniks nimetavad ja enesereklaamina oma suure kella külge seovad, — need patustavad, kui mitte Püha, siis vähemalt rah-

vuse Vaimu vastu. On ju nende eeskavad tihti ka kogusummana võetuna ikka vaid väikesi ja sageli ka väiklasi igapäevseid asju taotlevad, millel pole midagi tegemist selle suure alavooluga, mis voolab paratamatult, voolab rahva hinge kohaselt ja mis painutab varem-hiljem järele kõik akuutsed huvid. Ning et tõusta üle erakonna kitsate piiride, süüvida rahva enda tahtesse, selleks peab asuma latentsele seisukohale.

Sarnaste suurte, mitte igapäev vaieldavate päevaküsimuste hulka, milline peab jääma puudutamata kõigist parteide omavahelisist kisklemisist, kuulub Eesti ühtlus.

See sõna ei ütle endast esimesel pilgul mitte midagi. Asuvad ju kõik meie parteid Eesti riikluse alusel — milleks siin kõnelda mingist ühtlusest!

Aga siiski. Kõik meie parteid asuvad küll riiklikul alusel, aga igaühel neist on omad erilised vaated üksikute üldküsimuste kohta.

Kõik meie parteid seavad esikohale Eesti riikluse ja Eesti hea tuleviku — siinkohal püüan uskuda nende puhtsüdamlikkust ja ei hakka eritlema ühtki neist ega ka kogusummas — aga igal neist on erilised vaated abinõude kohta, mis seda riiklust ja paremust kinnitaksid. Lahkuminevad vaatekohtades, vaadetes, abinõudes ja isegi sihtides, mis siiski kõik keskenduvad ühte tulipunkti — meie riigi heakäigule.

Selle heakäigu üheks eeltingimuseks, möödapääsmatuks nõudeks praeguse välispoliitilise konjunkturi juures on meie julgeolek. Julgeoleku kindlustamine on esinõue, mis alles lubab mõelda tuleviku rahuliku ja edeneva paremuse peale.

Ja siin ilmubki see suur alavool, mis hoovab iga sisepoliitilise küsimuse virvenduse all: meie peame end oma kodus kindlana tundma.

See pole ainult vaimustus ja üürrike kangelaslikkuse plahvatus, mis kannab kaitseliidu järjekindlalt arengut. Ei, see on rahva arusaamine tänasest, mis toob meie ridadesse kindlamaid ja püsivamaid mehi. See on suur üldareng, üldvool, mis seisab kõrval igasuguse partei programmi paragrahvidest. See on üks rahvusliku ühtluse ilmuvus, sarnane eelmainitud huvide keskendumisele riigi heakäiguks.

Meie, kaitseliitlased, kuulume igasugustesse erakondadesse. Igal meist võib olla erilisi vaateid üksikute päevaküsimuste ja abinõude kohta. Aga ühes oleme kindlasti ühel ja samal seisukohal: oleme töötanud seista valvel meie riigi ja riigikorra eest. Meid ühendab teadvuslik ja sõnadest tegudeks muudetud koduarmastus. See on sõlmeks, mis ühendab meid kõiki — võib olla, nii väga lahkuminevate osakondade pooldajaid. Ja kui igaüks neist erakondadest püüabki enda arvates paremust, siis oleme sõlmeks selle niidi otsas, mis seda paremust õmblema peab. Kui pole julgeolekut, siis on ju kõik see asjata, mis see või teine (või ka kõik) partei oma arvamiste ja töökspidamiste järgi riigi heakäiguks teeb — nagu on vaid tühi töö õmmelda niidiga, mille otsas puudub sõlm, nii et jäävad küll nõelapisted, mitte aga kinnitavat õmblust end.

Meie, kaitseliitlased, oleme käesolevas valimisvõitluseski seks ainsaks ringkonnaks, mille ühtlust ega püüdeid ei puuduta erakondade sagimine. Oleme vallaks, kus ka kõige lahkuminevamad rühmitused end ühtlastena tunnevad ja peavad tundma. Oleme liitsõlmeks üksikute voolude vahel, seistes kõrgemal lahkkelidest.

See seisukoht olgu igaühele meist selge. Liginevad päevad, mil erakondlikud kired kõige ägedamalt sädemeid löövad. Meie pere jäägu neist puutumatuks, nagu me ei taha, et ükski erakond meid oma kaitsealuseks või vastaseks loeks.

E. V.

Kaitseliidu malevkondade pealikute esimesed täienduskursused 15. märtsist kuni 26. märtsini.

Möödunud kuul korraldas kaitseliidu staap esimesed malevkondade pealikute täienduskursused, missuguseid täiesti korraläinudeks võib nimetada.

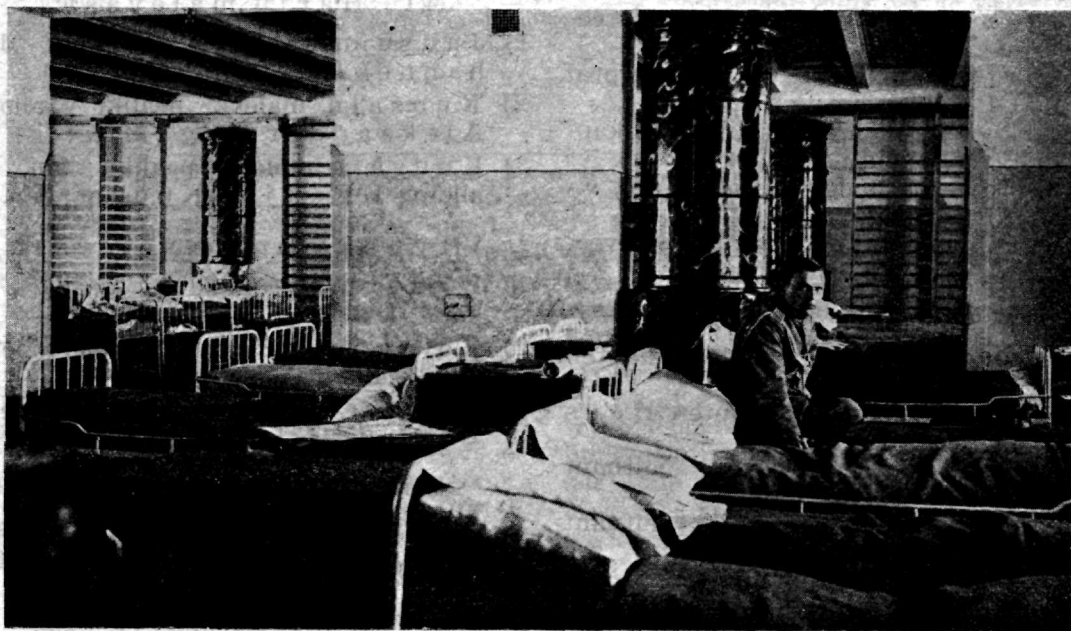
Tööd tehti õhinal ja suure armastusega kaitseliidu asja vastu nii kursuste korraldajate kui ka kursuslaste eneste

poolt. Kasutati iga silmapilku, et mitte asjata raisata üle maa kokkusõitnud pealikute kallist vabatahtlikult heale asjale annetatud aega.

Nagu kursuslased kursuste lõpuaktusel üksmeelselt toonitasid, oldi kursuste käiguga igapidi rahul, ei, rohkemgi veel,

kursustel kuuldu ja nähtu oli mitmeti lootusi ületanud ja, kui ehk mõnelegi kursustele sõites veel selge ei olnud, kas need talle üldse mingit kasu võivad tuua, midagi uudist pakkuda ja vahest kahtlus rindu tikkus asuma, et kas see kulutatav aeg võib olla mahavisatuks ei muutu, siis olid kursuste lõpupäevil juba igasugused kahtlused kadunud ja igamees oli südamest rahul, et ta vaevaks oli võtnud kursustele tulla. Mitmed isegi ähvardasid järgmisteks kursusteks, kus käsitatakse sama programmi, uuesti ilmuda, ja kas

mub teisest ümbrusest, kel on teatud üleelamused ja töötingimused, mis vahest meil endal puuduvad. Selle eest on aga meil endal jällegi midagi vastu pakkuda, mis teistele võõras, tundmatu. Nii siis tekib olukord, kus mitte ainult lektor ei osutu meie õpetajaks, vaid igaüks teine kursuslane on samuti meie õpetajaks ja nõuandjaks. Ja mitte viimases reas tuleb nimetada veel seda, et sarnane kooselamine ja koostöötamine isikutega, kelle alalised tööpõllud asuvad laialipillatuna üle kogu Eesti, annab meile juure hulga

Esimesed malevkondate pealike täienduskursused 15. märtsist — 26. märtsini 1926. a. Ühiseluruum sõjaväe ühendatud õppeasutustes, Tondil.

või iseenda kulul, kui see teisiti võimalik ei peaks olema.

Eelmises „Kaitse Kodu!“ numbris on üks kursuslastest juba lühidalt ära märkinud, mis oli nende täienduskursuste siuks ja avameelselt nende kasu enda ja teiste osavõtjate kohta väljendanud. Seepärast ei hakka ma siin neid juba esildatud mõtteid enam kordama, küll aga sooviksin juhtida tähelepanu veel ühele väga tähtsale asjaolule:

Kui kõneleme täienduskursuste kasust, siis ei tohi me unustada märkimast seda tähtsust, mis on mitmest Eestimaa nurgast kokkukogunud pealike ühiselamisel ja sellest tingitud mõtete vahetusel. Peale selle, mida õpitakse loengutel ja praktilistel töödel, õpitakse veel suur hulk oma kaaslaselt-kursuslaselt, kes il-

värskust ja tööhimu, kuna kaob tundmus, nagu töötaksime kuski maanurgas üksi kaitseleidi aadete eest, nagu võitleksime üksi oma ümbruskonna arusaamatusega, mürgise keelega vastastega ja muude organisatsioonide raskustega, missugune tundmus võib muutuda sedavõrd rüüvaks, et ühel heal päeval tüdineme alati-võitlusest, seda asjatunaks hakkame pidama ja temast loobume. Nüüd aga, kus leiame, et kogu Eesti pind on üle külvatud meestega, kes sama innu ja vaivustusega teevad niisama rasket Eesti alusmüüride kindlustamise tööd, nüüd tungib me südamesse rahuldustunne, et me ei ole üksi, et meie töö peab olema tagajärg, sest sadanded ja tuhanded võitlevad ühes meiega ühise aatelise idee teostamisel. Ja värskendatud jõul ja uue tahte ja võitlustuhinaga pöörab igaüks

tagasi oma tööpõllule, algab uue visadusega lühikeseks ajaks katkestatud tööd.

Esimestest täienduskursustest võtsid osa järgmised pealikud:

I. Viru malevast:

- 1) II. Rakvere malevk. pealik, kapten Valter Lents, kursuste vanem;
- 2) I Rakvere malevk. pealik, kapten Jakob Vaska;
- 3) Väike-Maarja malevk. pealik, n.-leitn. Gustav Lorents;
- 4) Jõhvi malevk. pealik, lipnik Aleksander Villers;
- 5) Lügane malevk. pealik, veltveebel August Nurk;
- 6) Kadrina malevk. pealik, kapral Paul Pedisson;
- 7) I Rakvere malevk. pealiku abi, kapten Evald Pajos;
- 8) II Rakvere malevk. pealiku abi, v.-allohv. Robert Pajos;
- 9) Jõhvi malevk. komp. pealik, veltveebel Meinhard Kukkur.

II. Tartu malevast:

- 1) Jõgeva malevk. pealik, kapten Karl Tiiman;
- 2) Voldi malevk. pealik, kapten Hans Birkenberg;
- 3) Räpina malevk. pealik, leitnant Arthur Kiudorf;
- 4) Kambja malevk. pealik, leitnant Rudolf Riives;
- 5) Elva malevk. pealik, lipnik Elmar Koger;
- 6) Kodavere-Alatskivi malevk. pealik, ohv. aset. August Bringfeldt;
- 7) Võnnu malevk. pealiku abi, n.-allohv. August Ahmann;
- 8) Kambja malevk. pealiku abi, rms. Georg Ottas.

III. Valga malevast:

- 1) Valga malevk. pealik, al.-kapt. Leonhard Pallon;
- 2) Sangaste malevk. pealik, leitn. Aleksander Sõstar;
- 3) Valga malevk. pealiku abi, n.-allohv. Robert Ruus;
- 4) Sangaste malevk. pealiku abi, rms. Bruno Gross;
- 5) Helme malevk. pealiku abi, Karl Tuvike.

IV. Lääne malevast:

- 1) Märjamaa malevk. pealik, kapten Mart Unt;
- 2) Lihula malevk. pealik, kapten August Kask;

3) Märjamaa malevk. pealiku abi, n.-allohv. Jaan Limberg;

4) Haapsalu malevk. pealiku abi Paul Randfeldt.

V. Võru malevast:

- 1) Kanepi malevk. pealik, kapten Joonas Loot;
- 2) Kanepi malevk. pealiku abi, n.-leitn. Nikolai Shaf;
- 3) Vastseliina malevk. pealiku abi, Leonhard Jaska.

VI. Harju malevast:

- 1) Juuru malevk. pealik, lipnik Johannes Tutt;
- 2) Kuusalu malevk. pealik, v.-allohv. Aleksander Mugamäe;
- 3) Kuusalu malevk. pealiku abi, v.-allohv. Kristjan Kuusmann.

VII. Sakalamaa malevast:

- 1) Põltsamaa malevk. pealik, al.-kapt. Daniel Vervolt;
- 2) Kolga-Jaani malevk. pealik, leitn. Jaan Käosaar;
- 3) Paistu malevk. pealik, n.-leitn. Daniel Siilats.

VIII. Narva malevast:

- 1) Narva maleva instruktor, lipnik Nikolai Kütt, kursuste vanema abi.

IX. Petseri malevast:

- 1) Irboska malevk. pealik, kapten Johannes Paulson.

X. Pärnumaa malevast:

- 1) Vändra malevk. pealik, kapten Paul Lilienblatt.

XI. Järva malevast:

- 1) Tapa malevk. pealiku abi, lipn. Karl Joost.

Seega oli siis kursustel üldse 39 pealikut, nendest malevkonna pealikuid — 24, malevkonna pealikute abisid — 13, kompanii pealikuid — 1 ja maleva instruktoreid — 1.

Kui tahaksime saada protsentuaalset ülevaadet kursustest osavõtjate pealikute kohta malevate järele, arvesse võttes ainult malevkondade pealikute ja nende abide üldarvu malevates, siis saaksime järgmise pildi:

Järjek. Nr. Nr.	Maleva nimetus	Malev-konda-de arv malevas	Malevk. pealik. ja nende abide arv malevas	Kursus. osavõtj. malevk. pealik. ja abide arv	Kursusest osavõtjate pealikute % 0/0	Märkusid:
1.	Valga malev . . .	4	8	5	62,5%	Kursustest võttis osa ka Jõhvi komp. pealik.
2.	Viru " . . .	9	18	8	44,4%	
3.	Lääne " . . .	5	10	4	40%	Kursustest võttis osa ka Narva maleva instruktor.
4.	Tartumaa " . . .	10	20	8	40%	
5.	Võru " . . .	7	14	3	21,4%	
6.	Harju " . . .	8	16	3	18,7%	
7.	Sakalamaa " . . .	10	20	3	15%	
8.	Petseri " . . .	4	8	1	12,5%	
9.	Järvä " . . .	5	10	1	10%	
10.	Pärnumaa " . . .	7	14	1	7,1%	
11.	Narva " . . .	3	6	—	—	
12.	Saaremaa " . . .	8	16	—	—	
13.	Tartu " . . .	4	8	—	—	
14.	Tallinna " . . .	14	28	—	—	
15.	Pärnu " . . .	1	—	—	—	
Kokku		99	196	37	18,7%	

Juurelisatud tabelit vaadeldes näeme, et esimestel kursustel polnud ühtki malevkonna pealikut või pealiku abi Narva, Saaremaa, Tartu, Tallinna ja Pärnu malevatest.

Et puudusid Pärnu malevkondade pealikud, siis ei võinudki see teisiti olla, sest nagu tabel meile selgitab, ei jagune Pärnu malev üldse malevkondadeks, loomulikult puuduvad tal siis ka malevkondade pealikud, kes kursustest oleksid võinud osa võtta.

Saarlaste puudumine kursustelt on seletatav raskete ühendustingimustega talvel ja seepärast arvasid nad paremaks suuremal arvul tulla teisele täienduskursusele, mida peetakse suvel, 28. VI — 10. VII. 26.

Ka Tallinna pealikute puudumine on arusaadav, kuna kavatsusel oli Tallinna pealikute jaoks korraldada erikursus kohe pärast lihavõtetpühi, mis täiesti otstarbekohane, kuna Tallinna pealikutele on kursustest osavõtmine suuresti ker-

Esimesed malevkondade pealikute täienduskursused 15. märtsist — 26. märtsini 1926. a. Teel välisõppustele. Ees kõnnib kursuste vanem II Rakvere malevk. pealik kapt. Valter Lents.

gendatud, kui neid korraldatakse ainult õhtutundidel, mis aga teistesse malevatesse kuuluvatele pealikutele, kes kaugel maa tagant Tallinna peavad sõitma, suure ajaraiskamisega oleksid seotud olnud, mispärast neile soovitamam oli, et töö käiks vahetpidamata hommikust õhtuni. Viimastel päevadel selgus küll, et täienduskursus Tallinna pealikutele tuleb edasi lükata sügiseni, kuid see ei muuda asjaolu.

Mis puutub Narva pealikesse, siis on nende puudumine ehk vabandatahv väheste malevkondade arvuga ja sellega, et Narva malevast vähemalt maleva instruktorgi täienduskursustest osa võttis.

Eriti aga puutub silma Tartu pealike täieline täienduskursustelt puudumine. Võib olla, võiks seda seletada asjaoluga, et Tartu pealike hulgas on palju üliõpilasi, kes nüüd õppeaasta keskel ei tahtnud aega raisata jasepärast paremaks pidasid ilmuda teisele, suvel peetavale kursusele. Kuid millega seletada fakti, et ka teisele täienduskursusele end Tartu pealike hulgas üles on annud vaid — üksainus?

Üldiselt tuleb aga esimestest kursustest osavõtjate arvu protsentuaalselt (18,7%) rahuldavaks pidada, sest see oli ju alles esimene katse sel alal ja mitmed ehk vaatasid veel teatud umbusaldusega täienduskursuste sisukuse ja tarviduse peale. Esimeste kursuste hea korraldus ja tagajärg tõestas meile aga, et kõik kahtlused olid ilmaaegsed, on meile pandiks, et töö sel alal on juhitud õigesse suuna, ja seepärast oleme veendunud, et suvel, kus enamjagu pealikel on rohkem aega kui seda oli talvel, teisest kursusest osavõtjate arv tõuseb esimesega võrreldes vähemalt kahekordseks.

Lõpuks aga lubatagu öelda südamlilik aitäh kõigile neile, kes kursuste korraldamisel ja selle tuumakaks kujundamisel vaeva on näinud, südamlilik aitäh ka neile pealikele, kes vabatahtlikult oma aega kodumaa kasuks raisates südika töö ja tahtega oma teadmisi on rikastanud, et neid teadmisi edasi kanda endile alluvate mõtteosaliste hulka kodumaa kaitsevali kindlustamiseks.

Pealikud, järgigenendeeskujule!

Üks noist.

Ülesanne nr. 4. Pealetung üle katteta lagendiku. *)

Taktiliste ülesannete järg.

Olukord: Sinised tungivad punastele peale; neil on korda läinud kuni 200 meetrini vaenlasele läheneda.

Ülesanne: Kerge-kuulipildujajagu, kellel mõlemad tiivad kaetud oma vägedega, on rühma liitejagu; tema peab pealetungimist üle lahtise maastiku jätkama.

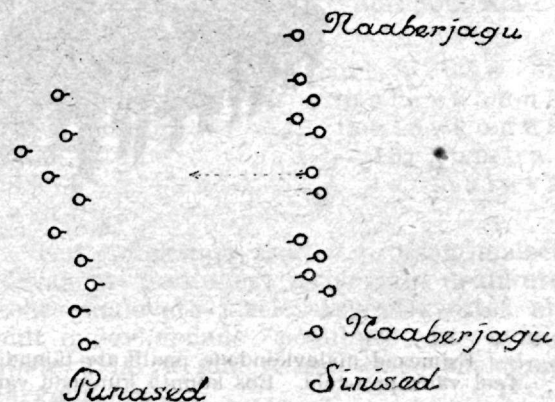
Vaenlane: Laskurjagu, mille tiibadel asuvad mõlemil pool omad väed, on lagedal väljal kergesti kaevunud. Tema pihta on sihitud siniste suurtükiväe tuli.

Ülesande lahendus:

Sihtur roomab oma jao tule kätte all laetud k.-klp.-ga ettepoole, kõige parem tiivalt, jao rinnet vabaks jättes. Kui tema rinde keskelt ette tungib, siis peab jagu katkema kahte ossa. Jagu järgneb temale. Kas jagu end roomates, üksikult või mitmekaupaga, edasi nihutab või tervena hüpetega edasi liigub, ripub enda kui ka vaenlase tule mõjust. Niipea, kui jagu on nii kaugemale edasi tunginud, et tema klp. tuleandmist takistab, roomab sihtur jällegi vastavalt edasi. Siis liigub jagu jälle edasi ja nii kordub see vaheldus edasi seni, kuni on lähenetud käsigranaadi viskekauguseni vaenlasele. Siis järgneb granaadi kogutuli

või avatakse vaenlase pihta kiirtuli, mille järele kohe hurraa-hüüdega ja võitlusvalmis püssidega sisse muratakse. Kus jaoülem edasiliikumisel peatusi teeb, see jääb tema enda hinnata ja otsustada. Kui jaoülem ise mitte kuulipilduja lähedal ei ole, et klp. tulevihku vaadelda ja tuld juhtida, siis ta peab määrama selleks kellegi teise, harilikult laadija. Igal juhusel peab ta selle eest hoolt kandma, et kuulipilduja tarvismineva laskemoonaga küllalt varustatud oleks. Rännaku lähtekohal annab jaoülem sissemurdmise alguseks märku.

Peale rännakut tuleb järelejäänud vaenlase

*) Rühle von Lillienstern. Jalgväe jagu.

meeskond valveta tahapoole saata. Vaenlase osad peab põgenema aetama. Pealetungi peab sisse murru ribas jätkatama, keegi jaost ei tohi maha jääda.

Toodud ülesandes oli kerge-kuulipildujajagu, mis pidi tungima üle lahtise maastiku, liitejaoks, s. o. selleks üksuseks, mille järele teised oma liikumise ja tegevuse peavad kooskõlastama. Nii-suguse üksuse määramine on tarviline selleks, et saavutada tegevuse ühtlust, et juhtida ka praegusaja laialipillutud lahing-formatsioone.

Üks jagu rühmast, harilikult see, mille juures või mille läheduses viibib rühma ülem, on liitejaoks.

Jaos omakorda on liitesõdur, kelle ülesandeks

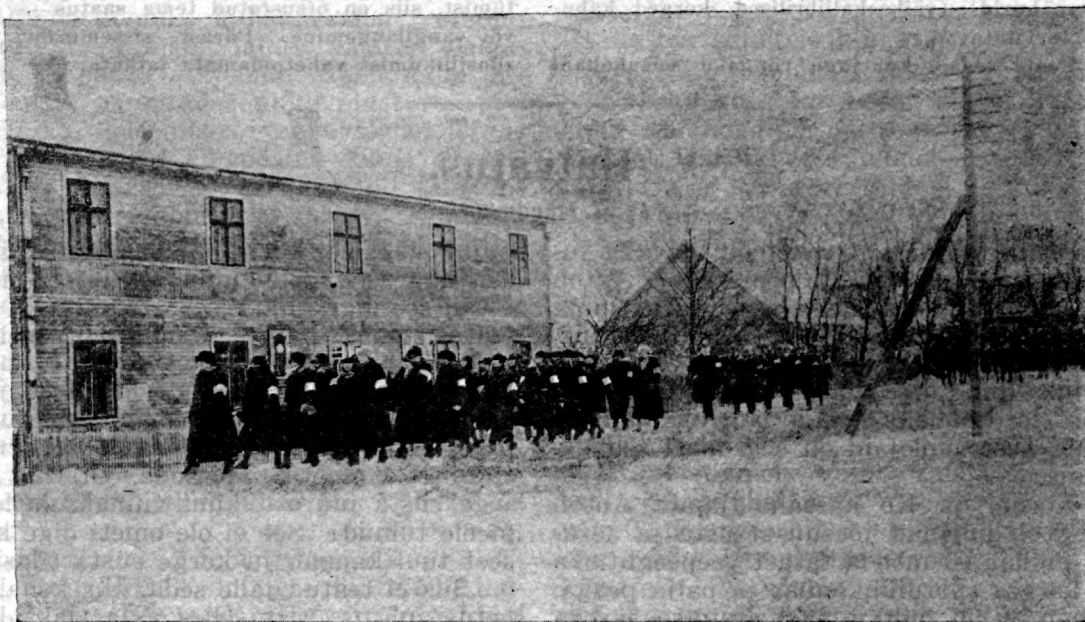
tud veovahendeid, erilisi seks väljaõpetatud koeri jne.

Meie oludes neid abinõusid ei ole.

Tahes või tahtmata tuleb leppida sellega, mida suudetakse kohale toimetada inimeste jõul.

Meie jalgväe rivimäärustik jagab jalgväe pealetungi üldse 4 faasi: 1) lähenemine, 2) kallaletung, 3) lähedamaa tulevõitlus ja 4) rünnak.

Lähenemine, s. o. liikumine veel kaugel vaenlasest, vaenlase suurtükiväe ja lennukite tule all, oma suurtükiväe tule kattel, kuni kallaletungi alguseni, s. o. selle momendini, kus pealetungija rasked relvad (rasked kuulipildujad, miinipildujad, saatjad kahurid) vaenlase tule peale vastama hakkavad.

Vändra malevkonna naisrühm 24. II. 26. a. rongikäigul.

peaasjaliselt suuna pidamine ja kelle järele ka teised jaosõdurid oma tegevust kooskõlastavad.

Kompaniis on üks rühm liiterühmaks, pataljonis — üks kompaniidest liitekompaniiks jne. Sellega tagatakse nagu öeldud tegevuse ühtlust.

Erilist tähelepanu väärrib selles ülesandes veel kerge-kuulipildujajao varustamine laskemoonaga.

Kerge-kuulipilduja oma suure tulekijusega tarvitab palju laskemoona. Kaasas kanda kõike väljalastavat laskemoona korraga — see vajaks liig suurt toimkonda või jälle koormaks laadijat ja laskureid liigselt. Seepärast vaja täiendada väljalastud laskemoona alatasa värskega seljatagusest.

Lahtisel maastikul ja vaenlase läheduses on see aga lõpmata raskesti teostav. Lääne-Euroopa sõjavägedes soovitatakse sel juhul tihtipeale võtta tarvitusele erilisi tanke või muid soomusta-

Lähedamaa tulevõitluses võtavad osa tulistamisest juba kõik jalgväe relvad, ka kerged kuulipildujad ja püssid.

See on moment, kus pealetungijal korda läinud vaenlasele läheneda kuni 300—200 meetrini.

Sel kaugusel on loomulikult kaitsja tuli, — kui ta mitte varem maha surutud ei ole — kõige hävitavam ja edasiliikumine rünnakule, iseäranis lahtist maastikku mööda, sünnitab suuri raskusi ja kaotusi pealetungijale.

Tihtipeale tuleb seepärast edasiliikumist jätkata öö pimeduse kattel.

Kunstlik udu võib täita pimeduse aset. Edasijõudmise kiirus niisugusel korral ripub ära mitte ainult oma osade moraalsest jõust, vaid iseäranis vaenlase moraalsest seisukorrast. Otsustav ei ole mitte oma sõjariistade tegelik mõju, vaid moraalne mõju, mida pealetung kaitsja peale avaldab.

Kõrgeväärtuslikud osad kannatavad välja suuri kaotuse protsente, kuna alaväärtuslikud osad hakkavad varisema juba vaenlase jalgväe lähenemisel.

Seepärast võib harva otsustada ette rünnaku seisukohale liikumise viisi ja kiirust. Vaenlase tõeline jõud selgub sageli alles pealetungi ajal. Mida nõrgem vaenlane, seda suuremad osad võivad ühe korraga edasi tungida ja seda pikemad võivad olla üksikud hüpped.

Et edasiliikumist võimaldada, tuleb vaenlast tulega maha suruda. Püss ja kerge-klp. peavad üksteist vahetama ja toetama. Puuduva maastiku katte asemele peab loodama kunstlik kate — „tulesein“ — milleks rasked jalgväe riistad, s. o. rasked klp., kerged miinipildujad ja jalgväe saatekahurid (vähikaliibrilised, kerged kahurid) tarvitavad.

Peale seda, kui jagu rünnaku seisukohani

jõudnud, peab sisse murdmine kiiresti otsustatama.

Kui kallaletung ja lähedamaa tulevõitlus vastastikku tuletoetusel sündis, rünnak sünnib ilma mingisuguse tuletoetuseta, kuna viimane võitlus, mees mehe vastu, annab lõppotsuse. ...

Rünnakumomenti peab valima õigel ajal ja rünnak peab kiiresti teostatama.

Kohe peale selle, kui vaenlane viimast kuulilendamist kuulnud, kui viimane käsigranaat lõhkenud, peavad täägid juba vaenlase silmi ees läikima ja väljakannatamatu kisa peab röövima temalt viimase närvide jõu. Kui kord rünnak alatud, siis ei või pealetungijal enam peatust olla. Kaotab pealetungija enne sisse murdmist oma moraalse jõu, heidab maha ja alustab uuesti tulistamist, siis on otsustatud tema saatus — surm või vangilangemine. Pärast sisse murdu tuleb edasiliikumist vahetpidamata jätkata.

Halvatus.

J. Mändmets.

Pirita restoraani rõdul oli elavaks jutuaimeks õhtupoolikul noormehe Anton Langi õnnetu surm. See lugu juhtus sama päeva ennelõunal. Ilm oli haruldaselt ilus, veepind veidi virvendas tasase lääne-tuule mõjul. Rand otse kihlas suplejaist. Kifkamist ja hüüdeid kostis lausikkaldalisest veest, sest suplejaid oli seal alati sadadekaupa.

Körner ja Ko kassahoidja-abi Anton Lang oli üürinud jõesuust süsta ja aerutas pikkamisi mööda tasast veepeeglit. Ta oli kerges spordiülikonnas ja palja peaga. Vahete-vahel pühkis ta helesinise äärega peenikese linase taskurätikuga higi. Ehk küll alles kella kümne aeg, aga soojamõõtja näitas juba vilus 23 kraadi R. järele.

Noormees sõitis suplejate hulka. Seal oli kaks noort daami: Helene Heller, Lenzi tütarlaste gümnaasiumi Saksa keele õpetaja, ja Paula Krai, altolaulja teatri koorist. Daamid olid õlgadest saadik vees. Hüppeldes paistsid nende roosatriibulised ujumisestrikood.

„Sõudke siia, härra Lang!“ hüüdis preili Krai, ja võtke mind ka süsta.“

„Ei ole ruumi.“

„Noh, mind kärbest ta ikkagi kannab,“ ütles preili Krai ja haaras süstast kinni.

Kuidas see nüüd juhtus, seda ei teata jutustada, sest mõlemad preilid on seevõrra ehmunud, et nad midagi ei mäleta. Seda nad teavad: süst läks ümber ja härra Lang langes vette. Nad kisendanud ja püüdnud ruttu kaldale pääseda. Seda näinud pealt mitu-kümmend inimest. Up-

pujat oleks sel korral olnud päästa tühine asi, aga seda pole tulnud kellelegi meele.

Nii see lugu oligi.

Kui viimaks inimesed jõudsid otsusele, et hra Langiga on juhtunud õnnetus, sündis kogu rannal suur segadus. Inimesed jooksid siia-sinna, kisendasid, mõned nutsid, preili Krai minestas ja ainult üksikutele tuli meele õnnetule abi anda. Otsitud hulk aega süsta juurest, kuni viimaks kellelegi meele tulnud: See ei ole ometi õige koht, sest tuul kannab ju kerge süsta edasi.

Siis ei teatud jälle seda, kus kohal õnnetus juhtus, sest selles asjas läksid arvamised väga lahku. Igaühel oli oma arvamine ja igamees arvas kasulikuks oma arvamist avaldada vihaselt, isegi otse sõimuga.

Ja kulus ära paar tundi enne, kui surnukeha leiti. Vesi ulatas vaevalt parajale mehele kaenla alla.

Igasugused elluäratamiskatsed jäid tagajärjeta.

Nagu tähendasin, oli see lugu kogu õhtupooliku restoraani rõdul elavaks kõneaineks.

Kuidas see ometi võis sündida?

Nii madal vesi, kus isegi noored tütarlapsed võisid vabalt hullata, ja seal upub noormees. Pealegi oli teada, et Lang oskas õige hästi ujuda. Oleksid olnud rasked riided, siis oleks see ometi kuidagi arusaadav. Aga ta oli ju kerges spordiülikonnas. Oleks külm vesi — võiks kõnelda krampidest. Aga sellest ei või ometi olla juttugi.

„Ei ole midagi — seal on su elu lõpp. Astud üle läve ja tagasiastumist ei ole.“

Niisuguseid arutamisi kuulasime kolmekesi pealt. Minuga ühes oli Saadpere rauakaupluse ärijuht Eduard Männik ja leitnant Viirberg, kes sai vabadussõjas ülesnäidatud teenete eest vabaduse-risti ja Rääsma mõisa südamest normaaltalu.

„Imelik on see uppumine küll,“ tähendas Männik. „Täitsa arusaamatu. Vaata nüüd merd, kui vaikne. Ka hommikulgi ei olnud ta teissugune. Ja noor, terve mees upub otse kalda ääre.“

Vaatasime mere poole. Päike langes juba Kopli rannale ja heitis üle mere otse silmipimestavaid kullakarvalisi valgusmaanteid. Kaugelt lahest paistis valgepurjelisi paate, ja nende vahelt mõni üksik aurik sünnitades uhke mustava suitsuvaniku helesinisele taevavõlvile. Trahteri ümbrus ja sillapealne kihas suvitajaist ja linnasõitev aurulaev oli täis inimesi nagu viinamarja kobar. Kümneid süsti liugles veepinnal ja sattudes auriku sünnitatud laintesse, panid need väikesed koorikud võimsalt kõikumama.

Seal pole midagi imestusväärilist,“ tähendas leitnant Viirberg. „Mees kaotas äkki enda kaitsevõime ja uppus.“

„Arvate — sai krambid. Aga kuidas oleks see võimalik 18-kraadilises vees?“

„Seda ma ei arva. Ei mingit krampi, ei mingit viga, lihtsalt uppus ja see on kõik.“

„Kuidas seda mõista?“

„Üsna lihtsalt, inimese tahtejõud halvati ja ta ei saanud endakaitseks midagi teha. Tal ei tulnud seda enam meelegi, et ta võib end päästa uppumisesurmast ja ei teinud päästmiseks ka mingit katset.“

„Seda on siiski raske uskuda.“

„Ei sugugi. Kõige lihtsam nähtus, mis elus tuleb sageli ette. Kaotades tahtejõu ei suuda inimene end päästa ka väiksemastki hädaohust. Ja niisugusel puhul jääb surm pealtvaatajale arusaamatuks. Niisuguse tahtejõu halvatusel kohta võiks tuua igapäevasest elust paljugi näiteid, aga kui soovite, kõnelen teile oma elust loo, mis minu väidet vahest kõige paremini kinnitab.“

Olime selle ettepanekuga väga päri — seda rohkem veel, et ilusal õhtul oli siin rõdul viibimine väga meeldiv.

Tellisime paar pudelit õlut ja härra Viirberg jutustas.

„Olete ju küllalt lugenud, kuidas troopikamaades sageli algaja kütt langeb

metslooma ohvriks, olgugi tal käepärast hea püss ja ta harilikult sihtides märgist mööda ei lase. Aga hädaohtlikul silmapilgul halvati ta tahtejõud ja ta ei osanud enda kaitseks midagi teha. On juhtumisi, kus metsas puurauja jääb langeva puu alla. Ta näeb puud langevat, võiks väga hõlpsasti karata kõrvale, aga ta ei liigu ometigi paigast. See on hetkeline tahtejõu halvatus. Aga on seisukordi, kus inimese tahtejõud halvatakse kauaks ja inimese muutub sarnasel korral lambatalleks, kellega võidakse teha, mis iganes tahetakse.“

Olen niisuguse pikaajalise halvatusel läbi elanud ja võin tõendada — poleks mu tahtejõud ärganud viimasel silmapilgul, ei istuks ma siin teie hulgas.

Te olete lugenud, kuidas revolutsiooni-päevadel paar-kolm meest viivad kümnekond kinnivõetuid välja ja lasevad nad maha. Harilikkudes oludes paneme seda imeks ja ei saa aru, kuidas see võis sündida. Mis oleks niisugusel puhul kergem kui neil sõjariistad käest kiskuda ja igamees võiks minna oma teed.

Aga ei sünni midagi selletaolist.

1919. aastal pärast jõulu võeti mind Tartus kinni. Seal oli sel puhul võimul enamlaste valitsus ja see hoolitses selle ees, et kõik nende vastased ära koristataks.

Kuni inimene viibib vabaduses, saab ta ka väga hästi aru, mis vastaste kätte vangilangemine ühes toob. Ta katsub end hoida, katsub isegi vastase jõu halvamiseks abinõusid leida. Aga niipea kui kindla ruumi uks, millesse sind tõugati, su taga kinni langeb, siis kaotavad paljud äkitselt oma tahte- ja mõttejõu. Sul tuleb ette, nagu oleksid jõudnud mõnda rahusadamasse, kust ei ole enam pääsmist. Inimesi valdab äkitselt iseäraline õudne meelerahu ja oma saatusega leppimine.

Nii oli lugu ka minuga. Kõige parema tahtmise juures ei osanud ega suutnud ma enda päästmiseks midagi välja mõelda. Mu mõistus nagu oleks äkitselt katki murdud, ta oli labida taoline, mille äär nüri ja mis ei lähe enam maasse.

Meid oli umbes kümnekond inimest ühes ruumis ja ma sain aru, et teiste juures on sündinud samasugune muudatus. Oli küll neid, kes ohkasid, ägasid, kes tundsid ääretut hirmu oma edaspidise saatuse pärast, mõned langesid meie vahete ette põlvili, olgugi et neilt selle eest said vastuseks heameelilise irvituse.

Ja see oli ka kõik.

Aga et inimesed oleksid ühiselt arutanud võimalusi, kuidas end päästa, et inimesed oleksid annud selles suunas üks-teisele lootusi — seda ei olnud. Ehk kuigi tuli ette midagi selletaolist, siis võis näha ja aru saada, et seda ei olnud võetud tõsiselt.

Alati kuulsid küll avalikke, küll peidetud ohkeid, alaliselt nägid nägusid, kust oli kadunud igasugune lootus ja kuhu õudne hirmutunne ja inimest hukkav lootusetu olek oli vaotanud jäljed. Südaösel

Meid pandi ritta umbes kümme-konk inimest, vist seitse meest ja kolm naist. Nii asusime teele.

Oli õige külm hommik. Puhus tänaval vilu tuul. Kuid külma me vist ei tunnud. Tekkis küll värin kehas, aga ei võeld, et seda sünnitas külm.

Meie saatjaiks oli kõigest neli meest. Kaks käisid ees ja kaks järel. Neil olid käes laetud püssid. K. uulitsasse jõudes, jäi Richard Leopas äkitselt seisma. Ta oli tõstnud käed üles ja midagi hüüdnud. Ta

S.-Jaani malevkonna I kompanii paraadil 24. veebr. 1926. a.

hulkus see lootusetu olek nagu luupainaja magajate ridades. Igasugune julgus, igasugune julguse avaldus oli kadunud ja kui julgus on kadunud ja tahtevõim halvatud — oi — elu on siis õudne.

See oli, nagu mäletan, 23. jaan. hommikul, kui meie kambri tuli kaks meest, kes käskisid meid panna riide.

„Kuhu meid viiakse?“ küsis keegi Anna Veski, kellel oli kaks last ja kelle mees läinud aastal enne jõulu Tartust ära põgenes.

„Küllap pärast näete,“ vastati.

Aga vissisti ütles juba see ülbe ja hoolimatu toon küllalt selgesti, mis meid ootamas ja kuhu viib meid tee. Tõusis suur hulumine ja nutt, aga võis aru saada, et seegi sünnib mingisugusel loomulikul jõul ja et seda ei juhi mingisugune hingeline tahe.

sai püssipäraga hoobi. Pärast kuulsin, et meid viidi mööda tema korterist.

Kui oleksingi tahtnud sel teekonnal midagi mõelda, ei oleks see olnud võimalik. Tundus, nagu oleks mõttevõim sinust täitsa lahkunud, sa ei leidnud teda. Nüüd on seda ju üsna kerge endale ette kujutada; kuigi palju vaeva ei oleks maksnud see, kui oleksime seljatagant karanud kahele eelkäijale kallale, nad maha virutanud. Sedasama oleks võinud ka teha järeltulejatega. Kuigi neil oleks korda läinud meie hulgast surmata üht-kaht, aga teised oleksid ikkagi pääsnud. Kui oleksime enda vabastamist ajanud kindla kava järele, poleks nad saanud oma sõjariistadega meile midagi teha. Jah — nüüd see on siin rõdul kõik väga hea nii ette kujutada. Kuid sel puhul ei tulnud meile midagi mõttesse ja meie läksime nii, na-

gu pühakirjas öeldud: „Kui tall, mis viiakse tappa.“

Jõudsime Emajõe ääre. Sinna pandi meid ridastikku seisma. Meie saatjad jäid mõnikümnekond sammu eemale. Nad toetusid püsside najale.

Meid kästi riidest lahti võtta. Milleks rikkuda asjata riideid. Ka meie saime aru, et tööpoolest ei maksa rikkuda riideid. Ja nagu kahju hakkaski ülikonnast, sest tuli meele, et kuub on ju tööpoolest alles üsna uus, isegi tuli meele, kust riide

elutahe. Ma ei saanud midagi mõelda, ei jõudnudki, sest see kestis ainult ühe tuhandiku hetkest. Selle aja vältel elasin läbi rohkem kui ennem nädala jooksul vangimajas. See karjus mulle äkitselt suurima jõuga kõrva: „Päästa, põgene. Ükskõik, kui langed põgenedes, üks surm ikka.“

Nagu tähendasin, kestis see vahest kõigest tuhandiku hetkest. Söötsin täie jõuga kõrvale ja jooksin, jooksin, jooksin. Kuulsin, kuidas mu kõrvade äärest vingi-

S.-Jaani malevkonna ratsarühm rongikäigul 24. veebr. 1926. a.

ostsin ja millal rätsepp selle õmbles. Oli pime ja külm. Sõrmedest oli nagu elu kadunud. Ei saanud nõo pe lahti. Hoidku — ei jõua, aga ei taha ka kuidagi katki käristada. Ja kui siis hüüti: „Kiiremini!“, siis sünnitas see teatud ärevust, et ei jõua nii ruttu kui vaja.

Viimaks olimegi särgiväel.

Valmis.

Tõsteti püssid.

Aga siin äkitselt vilksatas minust läbi midagi, mis oli uus, võõras — seni tundmata. See ei tulnud minu kutsel, minu tahtmisel — vaid tuli kustki ise, kustki kaugelt. See haaras mind kinni. See oli nagu kustki hoop minule. See äratas mind äkitselt unest, kiskus lahti minu silmad. See oli — ma saan nüüd sellest aru, mu tahtejõu ärkamine. Halvatus, mis mind oli vallanud nii mitu päeva, lahkus. Tuli äkitselt tagasi vääramata elu instinkt,

des mööda lendasid kuulid, tundsin, kuidas mulle löök anti abaluusse, mis mind isegi võimsalt löi otseti Emajõe jääle. Uuesti kargasin üles. Jooksu peal pistsin käe põue. Tundsin sooja, niisket. Teadsin — see on veri. Kuid seisma ma ei jäänud. Surusin käe vastu hingeldavat rinda, vastu tormiliselt peksvat südant ja jooksin.

Valu ma ei tunnud.

Kui valgeks läks, olin juba kümnekond versta Tartust eemal. Läksin tuttava poole tallu. Alles seal võisin peatuda ja siduda oma haava. Kuul oli õlast joosnud läbi.

Alles nüüd tundsin põhjatut rõõmu. Seda heameelt on võimatu kirjeldada. Inimene nagu oleks võitnud midagi ääretu väärtuslikku. Ei tule õige meelegi, et oled endale võitnud selle põgenemise läbi elu, sest ei saagi mõtteid koondada nii

tihte punkti. Sa nagu põled kogu sisemise inimesega.

Võib olla, et see vaimline üleolek mõjus ka niivõrd suuresti keha peale, et see õige kardetav haav ei teinud mulle ka pärastpoolegi mingit halba.

Ma praegu ei tunnegi teda, olgugi et olen inimene, kellest kuul läbi jooksis ja kes selle haava arstis kõige primitiivsemal viisil üksikus metsatalus.

Leitnant Viirberg lõpetas oma jutu.

tähele panemata. Aga neil ei tulnud mõttesegi seda seisukorda kasutada. Pärast, kui saadi aru, et mind võimatu tabada — võib olla arvasid, et mõni kuul mind ka surmaski — pöörsid nad uuesti oma talitusele. Andsid tuld paar-kolm korda ja mu endised seltsilised langesid kõik üksteise kõrvale.“

„Aga tuleb ju tihti ette kurjategijate põgenemisi kõige kriitilisemal seisukorral? Kuidas oleks see siis mõistetav?“

Elukutseliste kurjategijate juures on

Harju maleva Järvakandi kompanii vabariigi aastapäeva paraadil 1926.

„Aga kuidas jäi nende teistega?“ küsime temalt. „Kas tegid ka nemad põgenemiskatset?“

„Oh ei — halvatus valdas neid edasi. Oleks neil olnud veidigi tahet, oleks see neis ärganud, õigem, oleksid nad vabanevad halvatuses rammestusest, siis oleks neil pääsmine olnud hoopis hõlpus. Nagu pärast selgus, rabas minu põgenemine meie mahalaskjaid tugevasti. See tuli neile ootamata, see oli neile sel korral põhjendamata, ebaloomulik nähtus ja see halvatas jälle omakorda silmapilguks nende mõttejõudu. Alles siis tulid nad otsusele, mis neil vaja teha, kui ma juba olin neist eemal mitukümmend sülga. Siis panid nad püssid palge ja andsid mulle tuld. Selle aja vältel, mil nad mind järele lasksid, jäid teised surmale määratud täitsa

tahte- ja mõttejõu halvatuses mõju vist küll hoopis vähem märgatud. Võib olla, tuleb see sellest, et nad on niisuguste seisukordadega harjunud ja nad suudavad hoiduda niisugusesse letargilisse unne laskumisest. See on aga kindel, kui inimeste juures seda halvatuset ette ei tuleks, või, õigem, kui inimeste endi võimuses oleks end sellest vabastada igal hetkel — tõepoolest, siis poleks ka niisugustest hulgalistest mahalaskmistest ja toorest ümberkäimisest juttugi. Just selle abil suudavad üksikud hävitada hulki. Aga olgu peale — läheb juba siin viluks. Tarvis koju minna!“

Tunduski rõdul vilu. Tõmbasime palituid ümber ja astusime rõdult maanteele.

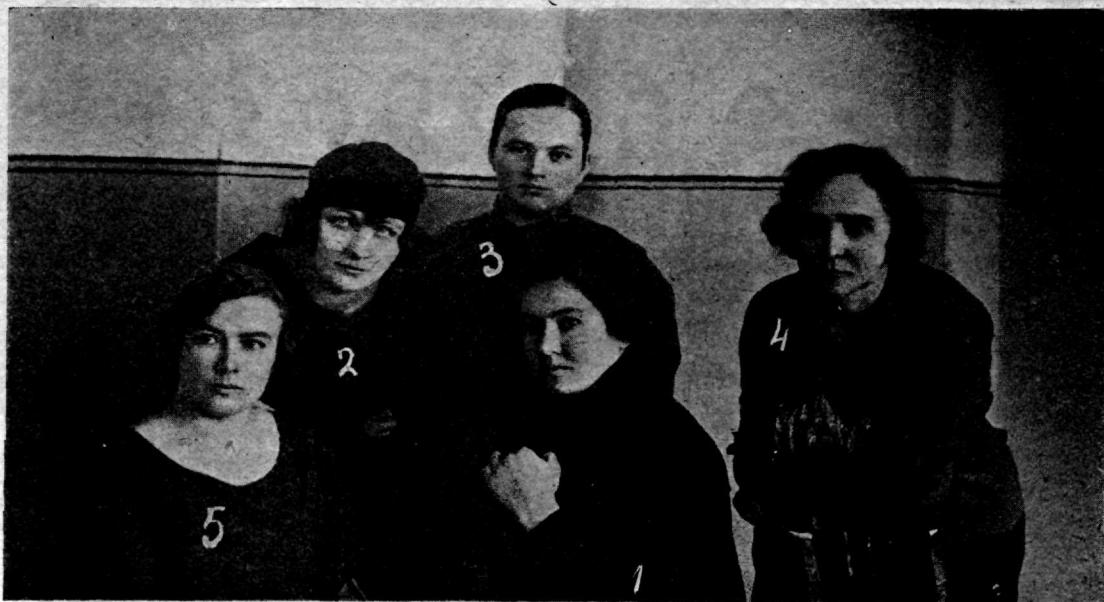
Merepind heitis nõrka õrna helki. Puhus vilu öö-tuul.

Mälestusi Helme kihelkonnä kaitseüdu arenemisest.

Saksa okupatsiooni ajal läks ka Helme tegelastel korda saada teateid Eesti esitajate tööst välismail. Teateid saadi peaaegaliselt Viljandi ja Tartu tegelastelt, kes neid teateid omakorda usaldusväärilistele isikutele edasi andsid. Ühest sarnasest koosolekust võttis ka nende ridade kirjutaja osa, nimelt: Viljandis, hambaarst Reinholdi korteris. Seal arutati ka kaitseüdu korraldamist. Sel koosolekul anti üles ka ustavamate tegelaste ja endiste ohvitseride aadressid,

seti ustavatest Eesti kodanikkudest seada kokku kaitseüdu, kuid Järver sai kutse Tartu sõita 2. polgu formeerimisele ja korraldus jäi pooleli.

Peale Järveri lahkumist ilmus varsti Helmesse leitn. Sender, kes teatas, et tema olevat volitatud Viljandi kreisi lõunapoolses osas kaitseüdu organiseerima. Talle anti nõu, et ta eestkätt pööraks kohalikkude valla omavalitsuste poole. Kuid et ta halvasti Eesti keelt rääkis, võeti ta vallavalitsuste poolt esialgu umbus-

Helme malevkonna naisosakonna juhatus. 1. pr. Peets, juhataja; 2. prl. E. Vaabel, juhatajaabi; 3. prl. H. Leinbock, kirjatõimetaja; 4. pr. Bergen, kassahoidja; 5. prl. A. Tammist, juhatusliige.

kes tarbekorral pidid astuma etteotsa. Koosolekul kuulsin esimest korda, et Prantsusmaa, Inglismaa ja Itaalia Eesti iseseisvust „de facto“ tunnustanud. See andis julgust. Mäletan, nende teadete edasiandmise puhul tähendas J. Treuffeldt, kes enamlaste poolt hiljem tapeti, et tema 4—5 püssi peidetud ja et ta ka teisi sarnaseid teab.

Leitnant Järver oli märgitud kui asja etteotsa astuja. Tema pidi ka teisi ustavaid isikuid korraldama. Kui aga Saksamaal revolutsioon lahti puhkes, otsisid okupatsiooni ametivõimud eestlastega ühendust, et luua ühist kaitset. Viljandi kreisipealiku poolt saadeti kihelkonna eestseisjatele eeskirjad, et viimased Eesti ohvitseridega enesekaitse üle nõu peaksid. Ka Helmes Patküla vallamajja oli niisugune koosolek kokku kutsutud, kus aga ohvitserid teatasid, et nad ainult Eesti valitsuse sõna kuulevad ja et mingisuguse Saksa valitsusega ühestõötamisest jutugi ei või olla. Peale seda nõupidamist kavat-

dusega vastu. Siiski oli ta Hummuli vallas korraldanud juba mingisuguse kaitseüdu.

Uue tõuke asjale andis Helme põllumeeste seltsi poolt korraldatud „põllumeeste päev“. Nimetatud koosolekul arutati kaitseüdu asi põhjalikumalt läbi ja valiti selleks korraldav komisjon, millesse kuulusid lipnik Parts †, lipnik Kaasik, Karl Tuvi, Kristjan Tults (enamlaste poolt hiljem maha lastud), sõjav.-ametn. Mõtsküla ja Kikkas. Sel koosolekul pandi ka üle 700 Saksa marga raha kokku kaitseüdu toetamiseks ja üksikutele leivakoti ja jalavarju muretsemiseks. Selle rahaga varustas Kristjan Tults mitugi vabatahtlikku, kuid langes ise hiljem enamlaste veretõõ ohvriks.

Komisjonile tehti ülesandeks, et ta üleskutses avaldaks kaitseüdu organiseerimiseks. Organiseerimistõõ tagajärgedest paluti teatada. Iseäranis Lutiku vald oli sellest üleskutsesest kinni hakanud ja võrdlemisi päris korraliku kogu kaitseüdu kokku saanud. Ka Helme vallas

asusid üksikud teele oma varustuse ja hobustega, nagu: J. Treufeldt — Helme-Porgapoliit, Karlson — Mangult, Vaabel'id — Jamalt jne. Lutiku kaitseliit (vist osa oli ka Suistlest), — kokku umbes 30 meest, löid 2 korda Leebiku mõisast enamlased (umbes 200 meest) välja.

Eelpoolnimetatud 30-meheline kaitseliitlaste salk võitles mitu korda enamlastega ja ühines lõpuks 3. polguga. Viimases Leebiku mõisa lahingus sai ka Helme valla k.-l. Preedel surma. Ühtlasi tegi ka leitn. Sender kaitseliidu organiseerimistööd. Tema korraldusel seati kaitseliit-

määrati Helme kihelkonna k.-l. ülemaks kooliõpetaja Pihlak — Kärstnast. Pihlaku ajal algas tõsine organiseerimine ja kaitseliit kujunes päris korralikuks jõuks.

Peale Pihlak'u sai Helme kihelkonna k.-l. ülemaks lipnik Torop, kes oli ka ühtlasi Tõrva komandandiks. Tema ajal algasid ka k. l. õppused. 10. juunil 1919. aastal korraldati esimene k.-l. õppemanööver. Õppemanöövrit juhtisid lipn. Torop ja lipn. Parts. Õppemanöövritest võtsid osa ligi 600 kaitseliitlast, peale selle 13 jalgrattameest ja 28 ratsanikku. Pärast lipn. Torop'i

Helme malevonna naisjaoskonna sanitaarosakond. Osakonna juhataja pr. Tuvike.

lastest valvepostid (7—10 meest) Roobe mõisa, Helme mõisa ja Taagepera mõisa.

Kohalikkude enamlaste äraandmise tõttu langesid Roobe mõisas asuvatest valvetõkke meestest Proosa ja Tõnisson, Lövelt, enamlaste kätte vangi. Mõlemad tapeti enamlaste taganemise puhul Smiltinas. Ka Taagepera mõisas asuvatest kaitseliitlastest kukkusid mõned vangi, kellele nimed teadmata. Nagu ülaltoodust näha, sündis Helme kaitseliidu organiseerimine otse enamlaste pealetungimise all.

Pärast enamlaste väljalöömist Helme

lahkumist Helme määrati Helme kihelk. k.-l. ülemaks lipn. Parts. Peale lipn. Parts'i surma täitis k.-l. ülema kohuseid õpet. Hansson. Siis aga uinus kaitseliit, kuna 1. dets. 1924 teda uuesti äratas, kuid teisel alusel, nimelt: vabatahtliku kaitseliiduna. Vabatahtlik kaitseliit on Helmes leidnud elavat poolehoidu ja arvan, et ta ajajooksul kujuneb välja tugevaks jõuks meie kodukaitses. Malevkond on umbes 550 meest suur, jaotatud 4 kompaniisse. Malevkonna pealikuks on lipn. Grimm ja tema abiks K. Tuvike.

K. T.

Läti „kullid“.

Üheks energilisemaks ja edasipüüdvamaks seltsiks Lätis on „Läti kullide“ organisatsioon, mis tekkis riigi loomise päevil 1919. aastal Volmaris asutatud sõjaväelise võimlemisgrupist.

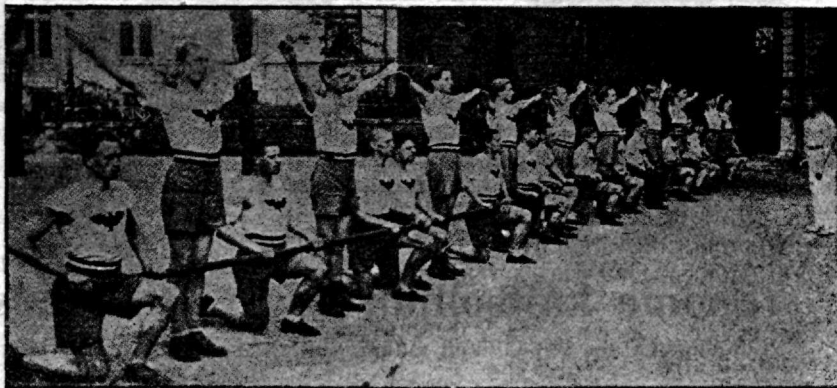
Seltsi ülesandeks on kasvatada tublisid kodanikke, kes üle kõige armastavad oma isamaad — Lätti. Kuna „kullid“ on rahvuslik-militaar selts, võivad selle liikmeteks olla ainult lätlased —

Läti alamad. Seltsi eesmärgiks ei ole end poliitilistesse intriigidesse segada, vaid edendada liigete füüsilisi ja vaimlisi omadusi. Seltsi juures

21. märtsil oli 3. Riia „kullide“ rügemendi kandidaatidel pühalik lipuvande andmine. Tsereemonial viibisid teiste hulgas ka kindr. Gopper,

„Kullide“ füüsilise kasvatuse instruktor Meesits, kes neil päevil oma 20-aastase tegevuse juubelit pühitses.

Ülal: Läti „kullide“ võimlemas. All: Läti „kullid“.

on ka tütarlaste salk „kulle“, kes seni olid parimateks võimlejateks Lätis. Praegu on organisatsioonil umbes 4000 liiget, neist 350 naisterahvast. Kogu Lätis tegutseb 17 rügementi.

kol. Aire j. t. Täisõiguslisteks kullideks võeti vastu 26 kandidaati ja teenistusastmetes ülendati 12 kulli.

A. Tr.

Kaitseliidu laulik.

Mis ühendab inimmasse rohkem kui ühine laul? Mis paneb inimese südame salajasemad niidid helisema kui mitte ühine, vägev laul? Ja kas on meil lauljaist puudus? Või lauludest? Ei meil, eestlastel, on lauluarmastaja hing, meil on sadasid viisrikkaid laule, mehiseid ja vapraid võitluslaule, sooje ja kaasakiskuvaid isamaalaule, helli ja lohutavaid leinalaule.

Neid on kogutud ja korjatud ja kodanikele tarvitamiseks koguteostena — laulikuina välja antud küll lastele ja vanadele, küll üliõpilastele ja laulukooridele. Kuid puudub veel laulik kaitseliitlastele.

Kui mõnus oleks linnades, alevites või külades jalutuskäike tehes kaitseliidu osadel ühise laulu saatel marssida, kui mõnus oleks ühistel rännakutel, laske- või muile harjutusile minnes laulu laksutada nõnda, et mets vastu kajab ja linnud kuulatama jäävad, kui mõnus oleks puhketundidel maas haljal nurmel lebades jutustamise vahelduseks kiita laulusõnul isamaa vabadust ja ilu, kui südantvaigistav oleks manalasse veerenud kaasvõitleja haul talles laulda viimaseid jumalagajättesõnu ja igavest mälestust, kui meeli ülendav oleks viimati vägevatel lauluhelidel minna võitlusse isamaa au ja uhkuse eest!

See oleks tõepoolest ilus.

Ja seepärast astugem kokku kõik lauluarmastajad kaitseliitlased üle maa ühiseks ettevõtte teostamiseks. Kogugem kokku kõik laulud, mis võiksid aset leida kaitseliidu laulikus, varustagem neid võimalust mööda nootidega ja saatkem nad kaitseliidu staabi II osakonnale, Tallinn, Kaarli t. 8, tel. 3-70, kes neist tuumakamad välja valib ja need laulikuks ühendab. Eriti tahaksin tähelepanu juhtida paljudele lauludele, mis tekkisid vabadussõja ajal ja mis seni alles

trükkimata. Nende hulgas leidub palju ilusaid laule, mis kergesti unustusehõlma võivad langeda, kui neid aegsasti üles ei tähendata, ja sellest oleks äärmiselt kahju.

Nagu kaitseliidu staabist kuulen, on seal juba asutud lauliku väljaandmise eeltööde tegemisele ja lähemal ajal on kaitseliidu osades sellekohast ringkirja oodata. Seda tuleb soojalt tervitada ja selle ettevõtte teostamisele kõigiti abiks olla.

Kaitseliitlane.

Soome kaitseliidu vorm ja tunnusmärgid. *)

„Suojeluskuntain Ylipäällikön määräys Suojeluskuntajärjestön virkapuvuista“ põhjal Kl.

Toimetuse märkus: Kuna kuuldavasti viimasel ajal Soome kaitseliidu vormi ja tunnusmärke mitmel pool valesti on kirjeldatud, siis anname käesolevale kirjatööle oma veergudel ruumi.

A. Vorm.

Soome kaitseliidus on tarvitusel kolm vormi: teenistusvorm, paraadvorm ja piduvorm.

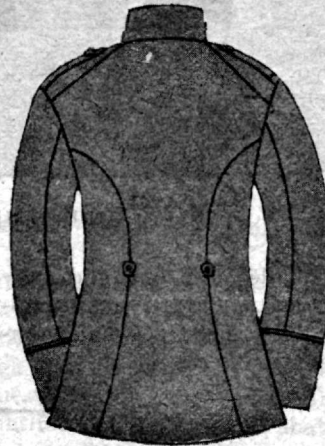
I. Teenistusvorm.

Teenistusvorm koosneb: 1) frentshist (joonised 1, 2, 4 ja 5) või suvipluusist (joonis 8), 2) säärrik- või ratsapiükstest (joonised 1, 4 ja 9), 3) säärega saabastest (joonised 1 ja 4) või nõörsaabastest nahksäärrikute või säärepaeltega, 4) kasukriidest (joonised 12 ja 13) või suvimütsist (joonis 7), 5) nahkvööst (joonised 19 ja 20), 6) kindlastest, 7) palitust (joonised 10 ja 11) või kasukast ja 8) küljel kantavast sõjariistast.

Pealiku vorm.

Joonis 1.

Joonis 2.

Joonis 3.

Mundrivärv-hall, kraelapid, käisetriibud ja lampassid — sinised, saapad mustad või pruunid, märgid õlalapil — kullakarva.

Vahimeeskonnad kannavad tunnusmärgina käesidet. Samuti kannavad nad mütsi asemel teraskiivrit ja peale külma relva veel revolvrit. Ametasutustes ja staabis töötavad ohvitserid ja ametnikud võivad alaliselt kanda ka pikki piikse. Ohvitserid ja muud pealikud kannavad pruune sõrmkindaid, allpealikud ja meeskond võivad külmal ajal kanda musti, pruune ja halle kindaid. Relvana kannavad ohvitserid, ametnikud ja väepealikud pussoda, allpealikud ja meeskond bajo-

*) Maksma pardud Soome kaitseliidutüüema päevakäsuga 1. III 25.

Malevlase vorm.

Suviriided.

Joonis 4.

Joonis 5.

Joonis 6.

Joonis 7.

Joonis 8.

Joonis 9.

Suviriiete värv — khakipruun.

Joonis 10.

Joonis 11.

Hall kaitseliidu palit.

Joonis 12.

Hall kaitseliidu müts.
(Küljelt vaadatuna.)

netti ja ratsutavad väeliigid mõõka. Valveteenistuses võib külmal aastaajal kanda ka vahikasukat.

Suviriideid võib kanda vastava piirkonna (maleva) pealiku poolt määratud ajal, kuid mitte enne 16. maid ja pärast 1. oktoobrit.

Aumärkidest võib teenistusvormil kanda rüütlimärki, aumärke ja sõjamälestusmärkide paelu.

Väljateenistusel peab kaitseliitlastel kaasas olema järgmine väljavarustus: 1) püss või revolver, 2) toidunõu, 3) väljapudel, 4) vilttekk, 5) padrunitask, 6) seljakott, 7) leivakott, 8) joogi-nõu ja 9) väike labidas.

Teenistusvormi kantakse tegelikus teenistuses, tööl ametasutustes, nagu harjutustel, valveteenistuses, manöövritel, esitlemistel teenistus-ajal ja ametasutuste ruumides jne.

II. Paraadvorm.

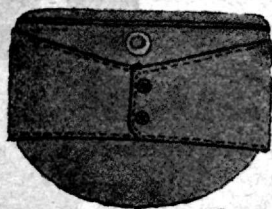
Paraadvorm erineb teenistusvormist ses suhtes, et milgi tingimusel, ka suvel, ei tohi kanda suviriideid. Vasakul käsivarrel peab kandma käesidet, ei tohi kanda pikki pükse, peakatteks peab nii pealikul kui meeskonnal olema teraskiiver, ohvitserid ja ametnikud peavad kandma valgeid sõrmkindaid. Muus osas on paraadvorm ühtlane teenistusvormiga.

Aumärkidest kantakse paraadvormil kõiki olevaid märke.

Paraadvormis esinetakse paraadil. auvahiks oites, ametiajal tehtavatel õnnesoovivisiitidel, pidukorraldajana, vabaõhu pidudel, väeosade lipupidudel (aastapäevadel), esimesel esitlusel oma ülemusele, vandeandmisel, oma väeosaga koos laulatustel ja matustel, riigi- ja kohalikkudel puhadel ja ülema erilisel ettekirjutusel.

III. Piduvorm.

Piduvorm on paraadvormiga ühtlane, ainult kantakse sel puhul alati Soome jäägrimütsi taolist peakatet (joonised 12 ja 13) samast riidest

Joon. 13. Hall kaitseliidu müts (eest vaadatuna).

nagu on kaitseliidu vorm. — Mütsi vasakule küljele on kinnitatud loomulik või metallist kuuseoks*) (joonised 18).

*) See komme põhjeneb asjaolul, et Soome vabadusvõitluse ajal valgekaartlased teiste punastest erinevate tunnusmärkide puudusel oma mütsi külge kinnitasid kuuseoksi.

Ohvitseridel ja ametnikudel on õigus kanda pikki pükse lühikeste saabastega, kusjuures nõr-saabaste kandmine on keeldud.

Joon. 14.

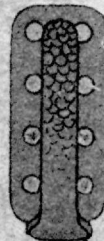

Joon. 15.

Hallid metallnööbid.

Joon. 16.

Joon. 17.

Hallid metallist võõhoidjad.

Piduvormi kantakse kodustel visiitidel, pidudel kinnistes ruumides, laulatustel ja matustel võõrana ilma väeosata ja ülema erilisel ettekirjutusel.

B. Tunnusmärgid.

Soome kaitseliidu tunnusmärgid jagunevad viide liiki: tunnusmärgid väeosa asukoha kindlaksmääramiseks, sõjaväelise aukraadi tunnusmärgid, ametiastme märgid, väeosa pealiku tunnusmärgid ja väeliigi erinemismärgid.

I. Väeosa asukoha tunnusmärgid.

Väeosa asukoha kindlaksmääramist võimaldavad kolm vormil kantavat tunnusmärki: varukakilp (joonised 21, 22 ja 23), käeside (joonised 24, 25 ja 26) ja mütsimärk — kokard (joonised 27, 28, 29 ja 30).

1. Varukakilp.

Varukakilp, mida kantakse vasakul käsivarrel, kujutab endast kilbile asetatud tähte „S“, mille peale on asetatud kolmeharuline kuuseoks. Täht „S“ on kõigil märkidel ühevärviline — valge, samuti on ka kõigil märkidel kuuseoksa vars pruun ja pinnud ehk okkad rohelised. Kilbi värv ühe- või kahevärviline.

Ühevärviline sinine kilp on peastaabi tunnusmärgiks.

Kaitseliidu piirkondadel on varukakilbid kahevärvilised, — põllulised ja nimelt:

1) Helsingi piirkonnal — sinine ja kollane,

2) Nylandi piirkonnal — sinine ja kollane.

Joonis 18.

Roheline mütsimärk.

Joonis 19.

Joonis 20.

Kollane pealiku vöö. Kollane allpealikute ja reameeste vöö.

Joonis 21.

Joonis 24.

Joonis 22.

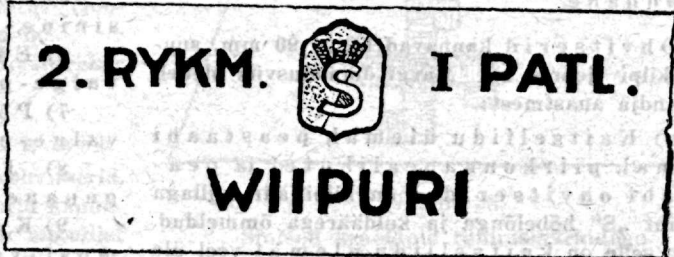

Joonis 25.

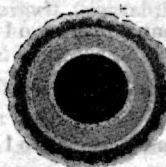
Joonis 23.

Varukakilbid.

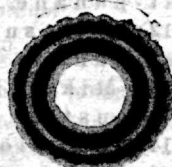

Joonis 26.

Käesidemed.

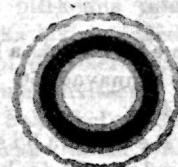
Joonis 27.

Joonis 28.

Joonis 29.

Joonis 30.

Mütsimärgid.

3) Uudenmaa-Põhja piirkonnal — valge ja kollane.

4) Turu piirkonnal — sinine ja punane,

5) Pori piirkonnal — kollane ja sinine,

6) Edela-Häme piirkonnal — valge ja punane,

7) Põhja-Häme piirkonnal — valge ja punane,

8) Jyväskylä piirkonnal — valge ja punane,

9) Kymnlaakso piirkonnal — valge ja must,

10) Viipuri piirkonnal — punane ja must,

11) Sortavala piirkonnal — punane ja must,

12) Joensuu piirkonnal — punane ja must,

13) Mikkelii piirkonnal — kollane ja must,

14) Kuopio piirkonnal — kollane ja must,

15) Vasa piirkonnal — kollane ja punane,

16) Edela-Pohjanmaa piirkonnal — valge ja sinine,

17) Kesk-Pohjanmaa piirkonnal — valge ja sinine,

18) Raahe piirkonnal — valge ja sinine,

19) Oulu piirkonnal — valge ja sinine,

20) Kajaani piirkonnal — valge ja sinine,

21) Pohjala piirkonnal — roheline ja punane.

Ohvitserid kannavad 65 × 90 mm. suurust kilpi (joonis 1). Märgi õmmelusviis on olenev ta kändja aastmest:

a) Kaitseliidu ülemal, peastaabi ülemal, piirkonnapealikutel ja peastaabi ohvitseridel on kilbi äär kullaga ja täht „S“ hõbelõnga ja kuldäärega õmmeldud. Peale selle on kaitseliidu ülemal veel üle keskmise kuuseoksa üks kuldtäht.

b) Kõigil teistel ohvitseridel on kilbi äär hõbelõngaga õmmeldud, samuti ka täht „S“, ja kuldääreta.

Ametnikud, allpealikud ja meeskond kannavad 50 × 75 mm. suurust kilpi (joonis 4).

a) Peastaabis teenivail on kollase äärega valge „S“ ja kollane kilbiäär.

b) Kõigil teistel on kollase ääreta valge „S“ ja tumepruun kilbiäär.

2. Käeside.

Teiseks teenistuskoha ja väeosa piirkonna tunnusemärgiks on 10 sm. laiune käeside, mida kantakse paraad- ja piduvormidel ümber vasaku varuka köidetuna.

Käesidemetele on trükitud vastavate väeosa nimetused ja numbrid. Käesideme külge on kinnitatud varukakilp, kusjuures

a) kaitseliidu ülem, peastaabi ülem, piirkonnapealikud ja kõik kaitseliidu ohvitserid ohvitserikilbi nõnda käesidemele kinnitavad, et kilbi looklev osa üle käesideme ülemise ääre ulatub (vaata joonised 24 ja 25), kuna

b) ametnikud ja meeskond oma meeskonnakilbi nõnda käesidemele kinnitavad, et kilbi ja käesideme ülemised ääred kokku langevad (joonis 26).

3. Mütsimärgid — kokardid.

Lõpuks on teenistusasukoha ja väeosa piirkonna tunnusemärgiks veel mütsi ette kinnitatav (vaata joonis 13) ohvitserel, ametnikel ja veltveebileil emalist ja allpealikul ja meeskonnal paenutatud metallplekist kolmevärviline kokard, ja nimelt (värvide järjekord on loeteldud väljaspoolt sissepoole):

Peastaabi värvideks on valge-sinine-valge,

1) Helsingi piirkonna värvideks on valge-sinine-kollane,

2) Nylandi piirkonna — sinine-kollane-valge,

3) Uudenmaa-Põhja — valge-kollane-sinine,

4) Turu piirkonna — sinine-kollane-punane,

5) Pori piirkonna — sinine-kollane-sinine,

6) Edela-Häme piirkonna — punane-valge-punane,

7) Põhja-Häme piirkonna — punane-valge-punane,

8) Jyväskylä piirkonna — valge-punane-valge,

9) Kymnlaakso piirkonna — punane-must-valge,

10) Viipuri piirkonna — must-punane-must,

11) Sortavala piirkonna — punane-must-punane,

12) Joensuu piirkonna — kollane-must-punane,

13) Mikkelii piirkonna — must-kollane-must,

14) Kuopio piirkonna — kollane-must-kollane,

15) Vasa piirkonna — punane-kollane-must,

16) Edela-Pohjanmaa piirkonna — sinine-valge-sinine,

17) Kesk-Pohjanmaa piirkonna — sinine-valge-sinine,

18) Raahe piirkonna — valge-sinine-valge,

19) Oulu piirkonna — valge-sinine-valge,

20) Kajaani piirkonna — valge-sinine-sinine,

21) Pohjala piirkonna — roheline-punane-roheline.

II. Sõjaväelise aukraadi tunnusemärgid.

Soome kaitseväe sõjaväelised aukraadid on järgmised:

- 1) kaitseväe ohvitser,
- 2) „ sanitaarohvitser,
- 3) „ muusikaohvitser,
- 4) „ väljaapteeker,
- 5) „ veltveebel,
- 6) „ seersant,
- 7) „ allseersant,
- 8) „ kapral,
- 9) „ sõdur.

Sõjaväelisi aukraade märgitakse: õlalappidel, krael ja käisel.

1. Aukraadide märkimine õlalappidel.

1) Kaitseväe ohvitseri aukraadi tunnusemärgiks on õlalappil kantav kollasest metallist „S“-märk (joonis 3).

2) Kaitseväe sanitaarohvitseri tunnusemärgiks on arsti tunnusemärgi (joonis 66) kandmine õlalappil allpool keskaika.

3) Kaitseväe muusikaohvitseri tunnusemärgiks on muusiku tunnusemärgi (joonis 68) kandmine õlalappil allpool keskaika.

Sanitaar-, muusikaohvitser ja väljaapteeker ei kannan „S“-märki.

2. Aukraadide märkimine krael.

Kaitseväe ohvitserid, kl. sanitaarohvitserid, kl. muusikaohvitserid ja kl. väljaapteekrid kannavad kummalgi pool krael sinist lappi metallist või õmmeldud kuuseoksaga (joonis 31), kusjuures peastaabi ohvitseridel on kuuseoks kollavärviline ja kõigil teistel hõbevärviline. Aukraadi märgi tarvitatakse ainult frentshil ja suvipluusil.

3. Aukraadide märkimine käistel.

5) Veltveebli aukraadi tunnusemärgiks on üks lai, täisnurka kujutav, nurgaga allapoole käisele asetatud hõbepael (joonis 52).

6) Seersandi aukraadi tunnusemärgiks on kolm kitsast, täisnurka kujutavat, nurkadega allapoole käisele asetatud hõbepaela (joonis 53).

7) Allseersandi aukraadi tunnusemärgiks on kaks kitsast, samuti nagu seersandil käisele asetatud paela (joonis 54).

8) Kaprali aukraadi tunnusemärgiks on üks kitsas, samuti nagu seersandil käisele asetatud pael (joonis 55).

9) Kaitseväe sõduril ei ole mingit aukraadi tunnusemärki.

III. Ametiastme tunnusemärgid.

Ametiastme tunnusemärke kantakse kahel kohal — käistel ja krael.

1. Käistel kantavad ametiastme tunnusemärgid.

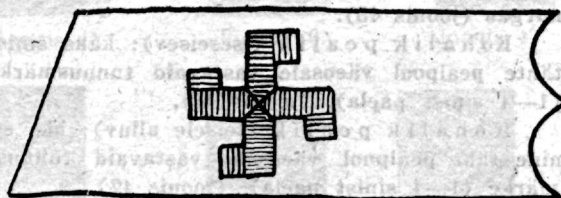
Kõik ohvitserid ja ametnikud kannavad ümber käise ½-sm.-list sinist paela.

Joonis 31.

Joonis 32

Joonis 33.

Sinised kraelapid tunnusemärkidega.

Kaitseväe ülemal, peastaabi ülemal, jaoskonna, osakonna pealikul, väeinspektoreil, pealike kooli juhatajal, kl. töökodade pealikul, mootorvägede pealikul ja piirkonna pealikul on ametiastme tunnusemärkideks lõvi ja tähed või lõvi üks, kõigil muil peastaabi ohvitseril ja ametnikel, kõigil piirkonnastaapide ohvitseril ja ametnikel kui ka raiooni- ja kohalikel pealikul on ametiastme tunnusemärkideks tähed. Kohalikud pealikud kinnitavad oma ametiastme tunnusemärke pealpoole väeosa pealiku tunnusemärke (joonis 34, 35, 36 ja 37).

Kui allpealikud töötavad kõrgemal ametkonnal, siis kannavad nad kas ainult ametastmele vastavaid märke või allohvitseride märke, kuid mitte mõlemaid.

a) Peastaap.

Kaitseliidu ülem: kuldne lõvi ja selle ümber kolm kuldtähte (joonis 34 ja 38).

Peastaabi ülem: kuldne lõvi ja kummalgi pool sellest üks kuldtäht (joonis 39).

Jaoskonnapealik: kuldne lõvi ja selle peal üks kuldtäht (joonis 40).

Osakonnapealik, väeinspektor, mootorvägede pealik, pealikute koolijuhataja ja k.-l. töökoja pealik: kuldne lõvi (joonis 41).

Toimkonnapealik (iseseisev): kolm kuldtähte kolmnurgas (joonis 42).

Vanem abi ja sõjariistade inspektor: kaks kuldtähte (joonis 43).

Noorem abi: üks kuldtäht (joonis 44).

b) Piirkonnastaap.

Piirkonnapealik: hõbedane lõvi (joonis 41).

Vanem instruktor, kantselei-pealik ja piirkonna staabi arst: kolm hõbetähte kolmnurgas (joonis 42).

Noorem instruktor, haridus- ja spordiinstruktor ja majanduspealik: kaks hõbetähte (joonis 43).

Sõjariistade meister: üks hõbetäht (joonis 44).

c) Raiooni- ja kohalikud pealikud.

Raioonipealik: kolm sinist tähte kolmnurgas (joonis 45).

Kohalik pealik (iseseisev): kaks sinist tähte pealpool väeosale vastavaid tunnusmärke (1—4 sinist paela), (joonis 46).

Kohalik pealik (teisele alluv): üks sinine täht pealpool väeosale vastavaid tunnusmärke (1—4 sinist paela), (joonis 47).

2. Krael kantavad ametasutuse tunnusmärgid.

Kõik kaitseliidu ametnikud kannavad sinist kraelappi kuuseoksata (joonis 31).

Piirkonnastaapi määratud isikud kannavad sinist kraelappi sellele õmmeldud halli heraldilise rosetiga (joonis 32).

Samuti on kohalikkudesse staapidesse määratud isikul sinine kraelapp sellele õmmeldud hõbehalli haakristiga (joonis 33).

Ametiastme tunnusmärkide kandmine ei ole ne sellest, kas ametikohuseid täitval isikul on ametile vastav aukraad või mitte, vaid ainult ametiastmest.

IV. Väeosa pealiku tunnusmärgid.

Kohalik kaitseliit moodustab vastavalt meeskonna arvule vastava väeosa: alla 75 meest moodustavad jao, 75—499 meest — kompanii, 500 kuni 1499 meest — pataljoni ja 1500 või rohkem meest — rügemendi.

Väeosade pealikul on järgmised tunnusmärgid:

Rügemendi pealik: 4 sinist paela (joonis 48).

Pataljoni pealik: 3 sinist paela (joonis 49).

Kompanii pealik: 2 sinist paela (joonis 50).

Jaopealik: 1 sinine pael (joonis 51).

Helsingi kaitseliidu piirkonnas on neil väeosade pealikul, kellel on asutatud staap, kohaliku pealiku märgid.

Väeosa pealiku tunnusmärkide kandmine ei ole ne sellest, kas väeosa pealiku ametikohuseid täitval on väeosa pealiku ametile vastav aukraad või mitte, vaid ainult väeosa suurusest.

V. Väeliigi erinemismärgid.

Soome kaitseliidu väeliikidel on järgmised erinemismärgid:

Jalgvägi: kaks ristiasetatud püssi kuldvärvi metallist (joonis 56).

Ratsavägi: kaks ristiasetatud mõõka kuldvärvi metallist (joonis 57).

Kahurvägi: lõhkev pomm kuldvärvi metallist (joonis 58).

Jalgratta-rühmad: jalgratas kahe risti peale asetatud suusaga kuldvärvi metallist (joonis 59).

Maakuulajate (side-) rühmad: telefoni kuuldetoru kahe risti peale asetatud välgunoolega kuldvärvi metallist (joonis 60).

Raadiorühmad: sähvav välgunool kuldvärvi metallist (joonis 61).

Pioneerrühmad: üksteisele risti asetatud kirves, labidas ja hakk kuldvärvi metallist (joonis 62).

Mootorväed: kahe tiivaga varustatud automootor ratastel kuldvärvi metallist (joon. 63).

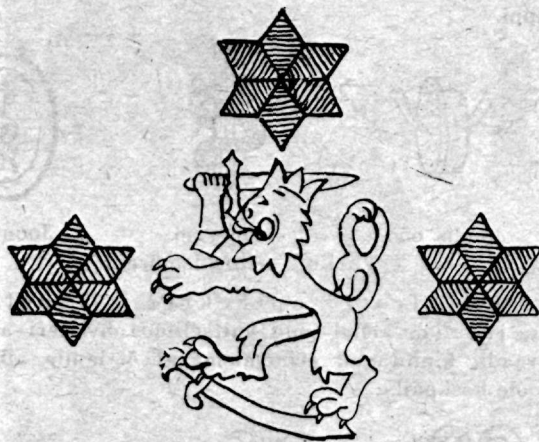
Kuulipildurid: „K“-täht kuldvärvi metallist (joonis 64).

Raudteelased: kahe tiivaga varustatud vaguniratas kuldvärvi metallist (joonis 65).

K.-l. arstid: Äskulapi kepp vingerdava ussiga kuldvärvi metallist (joonis 66).

Velskerid ja sanitarid: mustale ovaalile õmmeldud kollane Äskulapi kepp vingerdava ussiga. Ovaali äär — kollane (joonis 67).

Ametiastme ja väeosa pealiku tunnusemärgid.

Joonis 34.

Joonis 36, 37.

Joonis 38.

Joonis 39.

Joonis 40.

Joonis 41.

Joonis 35.

Joonis 42.

Joonis 43.

Joonis 44.

Joonis 45.

Joonis 46.

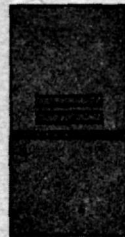
Joonis 47.

Joonis 48.

Joonis 49.

Joonis 50.

Joonis 51.

Joonis 52.

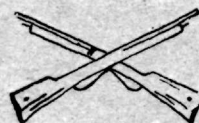
Joonis 53.

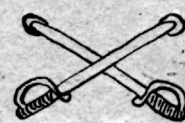
Joonis 54.

Joonis 55.

Joonis 56.

Joonis 57.

Joonis 58.

Väeliigi erinemismärgid.

K.-l. apteekrid: mürgikarikas kahe vin-
gerdava ussiga kuldvärvi metallist (joonis 68).

Ohvitserid kinnitavad erinemismärgi
pealpoole „S“-märki, kõik teised keset õla-
lappi.

Joonis 59.

Joonis 60.

Joonis 61.

Väeliigi erinemismärgid.

Joonis 65.

Joonis 66.

Joonis 67.

Väeliigi erinemismärgid.

Kapellmeister ja muusikud:
lüüra kuldvärvi metallist (joonis 69).

K.-l. arstid, apteekrid ja kapell-
meistrid, kellel pole kaitseliidu ohvitseri au-
kraadi, kinnitavad erinemismärgi õlalapile alla-
poole keskpaika.

Joonis 62.

Joonis 63.

Joonis 64.

Väeliigi erinemismärgid.

Joonis 68.

Joonis 69.

Joonis 70.

Väeliigi eritunnusmärgid.

Väljapreestrid: hõbeservaga sinine
emailrist (joonis 70).

Väeliigi erinemismärke kannavad:

1) Õlalappidel:

Jalgvägi, ratsavägi, kahurvägi,
jalgratta-rühmad, maakuulajad,
raadiorühmad, pioneerid, mootor-
väelased, kuulipildurid, raudteela-
sed ja muusikud.

2) Krael:

Väljapreestrid kinnitavad erinemi-
märgi kuuseoksa asemele sinistele kraelappidele
(joonis 31).

3) Käistel:

Velskerid ja sanitarid kinnitavad
erinemismärgi käistele.

Mõisaküla malevkond. I ja III kōmp. pealikute kursused.

Mõisaküla malevkonna naisorganisatsioon 24. veebruaril 1926.

Mõisaküla malevkond, Ratsarütm.

Välismailt.

Riigikaitse fond Lätis.

Et kindlustada riigikaitse organisatsioone, millede hulgas esimesel kohal seisab kaitseliit, on Lätis asutatud „Riigikaitse fond“. Sellega on mõeldud süstematiseerida senist annetuste kogumist, kuna need seni sagedasti määratud sihile ei jõudnud. Selts kindlustab täielikult annetatud rahasummade otstarbekohase kasutamise riigikaitse tööks. Seltsi juhatuse liikmeteks on silmapaistvamad isikud äri- ja rahameeste ringkonnist. Seltsi põhikiri on juba registreeritud ning tegevus algab lähemal ajal.

A. Tr.

Läti kaitseliit.

Läti kaitseliidu ülem kol. Bolstein on riigi julgeoleku küsimuse kohta seletanud järgmist: Rahvas on ilma mingi tasuta riigi julgeoleku kaitsmisel teatud töö oma peale võtnud. Et ses suunas palju on tehtud, seda näeme Eestis ja Soomes. Soomes on vabatahtlik kaitseliit niivõrd hästi korraldatud, et on üles võetud küsimus, vähendada väeteenistuse aega 12 kuust 6 kuuni, määrusega, et kaitseliit riigi julgeoleku kaitsmise oma peale võtab. Soomes on 100.000 kaitseliitlast, kelledest 85.000 on sõjariistus, mis riigile aastas 42 miljoni Soome marka maksma läheb. Sõjavägi maksab selle vastu 500 miljoni Soome marka.

Lätis on hästikorraldatud sõjavägi, mida juhatavad vilunud ohvitserid, kuid sõjaväele peavad riigi kaitsmisel abiks tulema ka kodanikud; vabatahtlikud ohverdagu aega riigikaitse heaks.

Läti kaitseliidu organisatsioon on alles noor. Algul oli ta ainult provintsis kurjategijate vastu võitlemiseks, kuid aja jooksul võttis ta uue sihi. Asutati sõjariistus kaitseliidu salgad. Normaalsel seisukorral loomisel provintsis on kaitseliidul suured teened. Praegu tahab kaitseliit riigi kaitsmisel abijõuna tegutseda. Mobilisatsiooni juhtumisel on ta hästi väljaõpetatud jõuks. Kaitseliidu lähemaks ülesandeks on sõjaväeline kasvatus, ning kodanikkude kohuseks — kaitseliidule abiks olla. Kõigil organisatsioonidel tuleb töötada kindlas üksmeeles, mis on kõige kindlamaks pandiks meie iseseisvusele.

A. Tr.

Soome kaitseliidu laevastiku organiseerimisest.

Soome kaitseliidu laevastiku ülema vanema abi komander-kapten Hollming'i poolt „Hufvudsbladet“ile antud seletuse järele on 1923. a. aprillikuul alatud Soome kaitseliidu laevastiku korraldamistööd, mis kogu aeg täiel jõul käimas olnud ja juba nii kaugele edenenud, et temaga loodetakse valmis saada käesoleva aasta navigatsiooniks.

Huvi Soomes oma kaitseliidu laevastiku vastu on suur. Laevastik koosnevat praegu 98 kohalikust divisjonist. Sellest arvust langeb umbes 35 protsenti sisevete peale. Divisjonid jagunevad rootsi- ja soomekeelisteks allüksusteks, välja arvatud Helsingi, Vasa ja Turu, kus divisjonid keeleliselt poolitatud.

Suvel korraldatakse harjutusi igal laupäeval ja pühapäeval, kusjuures suuremat rõhku pannakse signaliseerimise ja laevajuhtimise peale. Mootorpaatide juhtidel-kaitseliitlastel on õigus oma mootorpaatidel juhtideks olla. Talve jooksul on kavatsus korraldada laevajuhtimise, miinipannemise ja kahurasjanduse kursusi. Pearõhku aga pannakse merikaitseliitlaste väljaõpetamisele side-teenistuses ja laevajuhtimises. Laevastikku võetakse vastu kõik veesõidukid, mille pikkusmõõt üle 6 meetri.

On kavatsus merikaitseliitlaste talvekuudel määrata kohalikkudesse kaitseliidu osakondadesse, sest täielikku jalgväe väljaõpetust loetakse kaitseliidule tungivalt tarvilikuks. Kaitseliidu laevastiku staap loodab käesoleval aastal osa võtta kõigist kaitseliidu kohalikkude osakondade harjutustest, manöövrist ja luua lähemat sidet kõigi kaitseliidu piirkondadega.

Sportist Soome kaitseliidus.

Nagu teada, jaguneb kaitseliitlaste õpetamine Soomes kolme klassi. Esimesse klassi kuulub püsiga tutvunemine ja laskmaja õppimine. Teise klassi pääsevad need kaitseliitlased, kes välis-teenistuse tähtsamaist osist katsed sooritanud. Kolmandasse klassi — kui kehalisest ettevalmistusest katsed sooritatud: jooks 100—1500 meetri peale, kettaheitmine, kõrgushüpped, samuti ka oskus „pesõpallõd“ (iseliiki liikuvat mängu) mängida. Endast mõistetav, et kolmandasse klassi kuuluvad vaid noormehed, kuna vanemad kuuluvad esimesse ja teise klassi*).

Laskevõistlused, mida sageli ja paljudes kohtades korraldatakse, koondavad mitmes vanuses ja mitmesuguse seltskondliku seisukohaga inimesi. Nii lamab laskeväljal töölise kõrval tööstur, samas endine Washingtoni saadik, veel edasi peremehest talupoeg jne. Seepärast on iga täiskasvanud soomlane laskur ja suusataja.

Soome suusasport on peaaegselt lagendik-, mitte mägisport. Seepärast kinnitatakse suusad jala külge vaid ühe nahkaasa abil, kuhu kõva ja veidi ülespoole pöördud ninaga saabas pistetakse. Pika talve kestvusel on suusad väga headeks ühenduse pidamise abinõudeks. Käesoleval ajal

*) V. ka „Kaitse Kodu“ nr. 1 — l. a.

Vabakunstnik Ilmaparandaja vabapildid kaitseliidust.

(Viimase üpardunud arupärimise puhul kaitseliidu asjas riigikogus.)

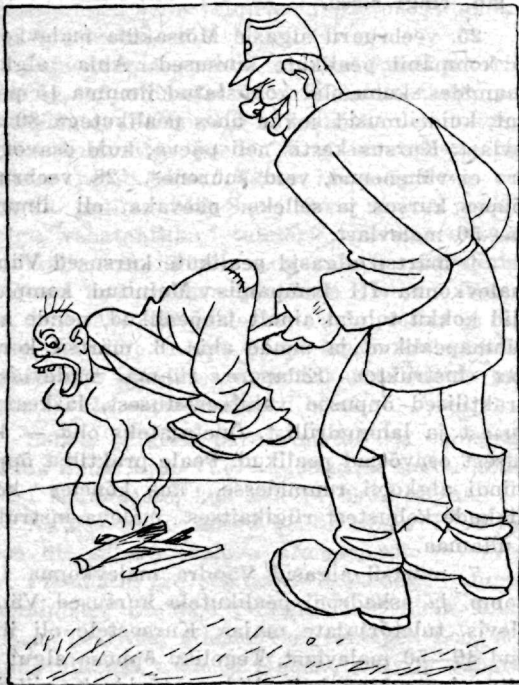
1. Kunstnik Ilmaparandajale tuli vaim peale ja ta otsustas maalida rea pilte kaitseliidust. Esi mene pilt kujutas kaitseliitlast, kes ajaviiteks jahti peab rahulikkude kodanikkude peale.

Pildi nimeks oli: „Kaitseliidu igapäevane töö.“

2. Teine pilt kujutas kuidas kaitseliitlane ausa toekäija ära skalpeerib.

Pilt sai nimetuse: „Üks kaitseliidu peälesannetest.“

3. Kolmandal pildil võis näha kaitseliitlast, kes teisiti mõtlejat kodanikku varda otsas küpsetab.

Pilt kandis allkirja: „Kaitseliitlase ümberkäimine kodanikuga.“

4. Siis tõi kunstnik oma teosed riigikokku näitusele. Tuli asjatundja arvustaja, patsutas talle õlale ja ütles:

„Sa oled jälle kord näidanud, et sa mitte asjata oma pead otsas ei kannal!“

on suusaspordid Soomes seevõrra arenenud, et täiesti aluse on kaotanud varem olnud arvamine, nagu oleks Soome vastu võimalik ainult talvel operatsioone ette võtta, s. o. kui igalt poolt jääd mööda läbi võib pääseda, et seega kitsaist järvede defileedest läbimise hädahust pääseda. Üldse on suusaspordi läbi saavutatud, et talve enam ajaks ei loeta, mis sõjalisi operatsioone Soome vastu soodustab.

Suusavõistlused tõmbavad suurel määral osavõtjaid ligi, mispärast sarnased võistlused väga populaarsed ja heaks kaitseliitlaste ja sõdurite ettevalmistuse kooliks on.

Kolmandaks erialaks, mida Soome kaitseliidus igal pool harrastatakse, on autode ja mootorpaatidega tutvumine. Mootoritega ümberkäi-

misoskus ja nende ehituse tundmine on Soomes väga levinud. Näitena võib tuua järgmist juhtumist: Kord juhtus kaitseliidu-autol 60 klm. Helsingist takistus. Kuna rike pikemaajalist parandust nõudis, siis teatati äpardusest Helsingisse, kust varsti abiauto kohale jõudis, millel juhiks keegi advokaat; ka auto oli tema omandus. Olgu siin tähendatud, et Soomes on kõik autoomanikud kohustatud kaasa aitama. Käesoleval juhtumisel oli abiandmise vahikorral eelpool nimetatud advokaadi auto. Viimase omanik istus esimese kutse peale autosse ja tõttas hädasolevale kaitseliidu-autole appi. See juhtumine näitab piltlikult, kuidas Soome seltskond oma kaitseliidu eest hoolitseb, millest meil nii palju kõneldakse ja sageli eeskujuks soovitatakse. E. Meos.

Kroonika.

Vabariigi aastapäev Mõisaküla malevkonnas.

Eesti riigi iseolemise 8. aastapäeva pühitseti paraadiga Mõisaküla malevkonnas Mõisaküla alevis, Kilingi-Nõmme alevis ja Abja-Paluoja alevis. Mõisakülas võttis ühes Läti külalistega paraadi vastu malevkonna pealik kapten Reigas ja tervitas kokkutulnud malevlasi süütava kõnega, ühtlasi elada lastes ka naaberriiki.

Kilingi-Nõmme alevis võttis paraadi vastu malevkonna pealiku abi dr. Tallo ühes maleva instruktoriga Kullamaa'ga. Paraadil esines instruktor kõnega, tuletades meele möödunud aastaid ja vabadussõda.

Peale paraadi mindi rongikäigus surnuaeda langenute haudade juure, kus vaimuliku talituse pidas pastor Torrim. Peale vaimuliku talitust kõneldi dr. Tallo ja instruktor Kullamaa. Esimene tuletas kokkukogunud rahvale meele langenute vägitegusid, teine kutsus oma kõnes rahvast austama oma langenuid ja Eesti rahva iseolemise 8. aastapäeval unustama erakondlikke vaene nende auks, kes langesid vaenuväljal.

Abja-Paluoja alevis võttis paraadi vastu kompanii pealik Nõmm. Päevakohase kõnega esines aktusel õigusteadlane Land.

Pomtus.

Pealikute kursused Mõisaküla ja Vändra malevkonnas.

Pärnumaa maleva pealiku kapten T. Adamson'i korraldusel algasid lühikeseajalised pealikute kursused Mõisaküla malevkonnas, Kilingi-Nõmme alevis, 16. veebruaril s. a., maleva instruktoriga Kullamaa juhatusel. Kursustele olid kokku tulnud IV ja V kompanii pealikud. Kursused lõppesid 20. veebruaril lahingsisulise õppusega, kus kursusest osavõtjad pealikud teoreetiliselt omandatud teadmisi praktiliselt kasutasid. Lahingsisuline õppus näitas, et käesoleval

ajal lühikeseajalised kursused on otstarbekohasemad.

21. veebruaril s. a. algasid pealikute kursused Mõisaküla alevis. Mainitud alevisse oli kokku tulnud 20 pealikut I, III, IV kompaniist ja eskadronist.

Kursused lõppesid 23. veebruaril s. a. püstitest laskoharjutusega, mis eeskujulisi tagajärgi andis. I kompanii rühma pealik Murakin laskis tiheduslaskmisel kolm kuuli 15 mtr. kauguselt 2 sm. ringi sisse.

25. veebruaril algasid Mõisaküla malevkonna II kompanii pealikute kursused Abja algkooli ruumides, kuhu olid kohustatud ilmuma 15 pealikut, kuid ilmusid kokku ühes pealikutega 30 malevlast. Kursus kestis neli päeva, kuid osavõtjate arv ei vähenenud, vaid suurenes. 28. veebruaril lõppes kursus ja selleks päevaks oli ilmunud 45—50 malevlast.

4. märtsil algasid pealikute kursused Vändra malevkonna III kompaniis. Mainitud kompaniis olid kokku tulnud ainult jaopealikud, nende abid, rühmapealikud ja nende abid. 6. märtsil korraldas instruktor Eidapere rühma malevlastele praktilised õppused vahiteenitusest, laskeasjandusest ja lahingdrillist. Õpetajateks olid — kursusest osavõtjad pealikud. Peale praktilist õppust mindi algkooli ruumidesse, kus kõneles kodanikkude kohustest riigikaitses, maleva instruktor Kullamaa.

7. märtsil algasid Vändra malevkonna I, II komp. ja eskadroni pealikutele kursused Vändra alevis, tuletõrjujate majas. Kursustele oli ilmunud 40—50 malevlast. Tegelikult õppuse algul selgitas instruktor kaitseliidu tarvidust riiklikus elus. Järgmisel päeval korraldas instruktor praktiliselt vahiteenitust ja lahingdrilli. 9. märtsil lõppes kursus ja samal päeval peeti lahingsisulisi näitlikke õppusi.

Kogu kursuse kestvusel oli meeleolu malevalaste seas hea. Seletusi kuulati huviga ja praktilisi õppusi täideti suure energiaga.

Pomtus.

Valga maleva lipu õnnistamine.

Valga malev pühitses oma aastapäeva vabariigi 8. aastapäeval, 24. veebruaril, millal oli ka maleva lipu õnnistamine.

Selleks päevaks oli kokku käsutatud terve malev, kuid halbade teede tõttu jäid mõned allüksused tulemata.

Õiste rongidega jõudsid Valka kaitseliidu ülem kolonel Roska ja Pärnu poolt siseminister Einbund.

Homniku kell 10,30 hakkasid kaitseliitlased paraadiplatsile koguma, kus paraad peeti ja lipu õnnistamist toimetati. Paraadist võtsid osa kohalikud sõjaväeosad ja seltskondlikud organisatsioonid.

Kaitseliitlaste hulgas oli noorukei ja vanu hallpäid, kes marssimise juures sugugi esimest maha ei jäänud.

Paraadi võttis vastu siseminister Einbund ühes kaitseliidu ülema kolonel Roskaga. Maleva lipp toodi paraadiplatsile kolme naiskaitseliitlase poolt, kelledest ühel vabaduserist rinnal oli, see oli Helme „Kodukaitse ühingu“ jaoskonna juhataja pr. Peets. Tol ajal puhusid fanfaarid, kuni lipp vaimulikkude laua ette jõudis. Peale tervituskõnede algas vaimulikkude poolt lipu õnnistamine, mida toimetasid pastor Tammik ja preester Melts.

Lipu vardasse löid mälestusnaelad riigivanema, sõjaministri ja siseministeeriumi poolt siseminister Einbund, kaitseliidu ülem kolonel Roska kaitseliidu poolt, Tartumaa maleva poolt maleva pealik Unt, Tartu linna maleva poolt maleva pealiku abi Saar, 2-se diviisi poolt ja Valga vabatahtliku tuletõrje seltsi esitajana dr. Müllerson. Peale seda andis siseminister Einbund lipu maleva pealikule major Hiob'ile üle, kes selle põlvili lastes vastu võttis ja lipukandjatele üle andis. Lipp kanti kaitseliitlaste ridade eest mööda ja asetati kaitseliitlaste paremale tiivale — aukompanii ette.

Sellele järgnes paraadimarss ja rongikäik mööda linna. Lipp viidi aukompanii saatel „Säde“ seltsi ruumidesse, kus kell 14 aktus algas.

Aktuse avas maleva pealik major Hiob lühikese ülevaatega maleva arenemisest.

Pikemate ja sütitavate kõnedega esinesid siseminister Einbund ja kaitseliidu ülem kolonel Roska. Tervitusi ütlesid veel linnapea Soo, maakonnaavalitsuse esimees Möttus, Latvija vabariigi esitajad ja teised.

Lõpul luges maleva pealik major Hiob tervitustelegrammid ette.

Õnne olid soovinud kindral Laidoner, kindral-major Pödder ja paljud teised.

Peale aktust oli „Säde“ seltsi ruumides koosviibimine, millest üle 200 isiku osa võttis. Koosviibimisel peeti kõnesid ja valitses üksmeel, mis väljendus peetud kõnedes.

Valitsegu kustumata sarnane üksmeel Valga kaitseliitlaste keskel nagu see oli aastapäeva ja lipu õnnistamise päeva puhul!

Kaitseliitlased, hoidke kõrgel teie kätte usaldatud lipp ja võidelge, kui seda nõuab isamaa, viimse meheni. —s.—

Vabaduspäeva pühitsemisest Haapsalus.

Mitte millalgi varem pole 24. veebruari pühitsemine Haapsalus nii hästi korda läinud kui käesoleval aastal. See on kõikide otsus ja mulje, kes selle aasta vabaduspäeva pühitsemisest Haapsalus osa võtsid.

Läänemaa I ja II malevkonna kaitseliitlased, umbes 300 mehe ümber, tulid kohaliku ühiskõnnakõnaga ühes õpilaste kaitseliitlastega kokku kogusid, rongikäigus turuplatsile. Siin võttis paraadi vastu major Kirschbaum, kaitseliidu juhatusedustaja Tallinnast, pidades ilusa kõne päeva tähtsusest.

Selle järele rääkis Lääne maakonnaavalitsuse esimees Saar. Algas paraadimarss läbi linna.

Lõpul avaldas malevkonna pealik kapten Väedon tänu kõigile kaitseliitlastele ja teistele kodanikele, kes olid ilmunud paraadist osa võtma.

Õhtul kell 6 oli kohaliku kino „Empire“ ruumides suur rahvakoosolek-aktus, millest väga palju rahvast osa võttis, täites suure kino ruumid viimase võimaluseni.

Siin astusid kõnelejatena üles: pastor Ederberg, pidades sütitava vaimuliku kõne, major Kirschbaum, pidades pika teaduslikult läbitöötatud kõne rahvaste kultuurist ja arenemisest, ja P. Reikmann.

„Heli“ laulukoor C. Kreek'i juhatusel kandis ette kauneid laule päevakohaste motiividega.

Aktusest osavõtjate meeleolu oli ülev.

Õhtul oli Haapsalu linnavalitsuse esine ja langenud läänlastele püstitatud mälestussamba ümbrus ilutuledega rohkesti kaunistatud, (mälestussamba ümber oli metsast toodud hulk noori mändi, millede sees särasidki ilutuled).

27. veebruaril oli Haapsalus suurem kaitseliidu pidu, kus esines Haapsalu kaitseliidu oma laulukoor hra H. Mölli juhatusel, kandes ette hulgakese isamaalisi laule.

Näitemäng „Noorussõbrad“ kanti hoogsalt ette.

Pidu tõi üle 50.000 marga sisse, millest muidugi kulud tuleb maha arvata.

Läänemaa kaitseliidu I malevkond on suure eduga töötanud. Malevkonnal on kenad staabi ruumid Hunniuse majas Karja tänaval, kus asub ka malevkonna lugemislaud.

Haapsalus, 22. märtsil 1926. a. N—n.

